

Bakgrunn for utredningsprogram

Søker/sak:	Nord-Norsk Vindkraft AS / Seiskallåfjellet og Kvalhovudet Vindkraftverk		
Fylker/kommuner:	Nordland/Rødøy kommune		
Ansvarlig:	Arne Olsen	Sign.:	
Saksbehandler:	Pernille Lund Hoel	Sign.:	
Dato:	13 SEPT 2011		
Vår ref.:	NVE 200708265-59; 200708266-59 ke/pelh	KE	14/2011
Sendes til:	Nord-Norsk Vindkraft AS, Rødøy kommune og andre hørings- og orienteringsinstanser		

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA

Nord-Norsk Vindkraft AS – meldinger om Kvalhovudet og Seiskallåfjellet vindkraftverk i Rødøy kommune i Nordland fylke. Sammenfatning av høringsuttalelser og fastsetting av utredningsprogram.

Innhold

1	Innledning.....	3
1.1	Kort beskrivelse av tiltakene	3
2	Behandlingsprosessen.....	5
2.1	Høring	5
2.2	Møter	5
3	Innkomne merknader	6
3.1	Lokale myndigheter.....	6
3.2	Regionale myndigheter	6
3.3	Sentrale myndigheter.....	8
3.4	Nettselskaper	13
3.5	Tekniske instanser	13
3.6	Interesseorganisasjoner	14
3.7	Grunneiere og privatpersoner	16

3.8	Tiltakshavers kommentarer til innkomne høringsuttalelser	17
3.9	Merknader fra Miljøverndepartementet	19
3.10	Kommentarer til Miljøverndepartementets merknader	20
3.11	Tematiske konfliktvurderinger	22
3.11.1	Generelt om tematiske konfliktvurderinger	22
3.11.2	Tematisk konfliktvurdering av de planlagte vindkraftverkene.....	22
4	Generelt om utredningsprogram for vindkraftverk.....	23
5	NVEs kommentarer til utredningsprogrammene	24
6	Tiltaksbeskrivelse	24
6.1	Beskrivelse og begrunnelse for tiltakene.....	24
6.2	Vurdering av alternativer.....	24
6.3	Forholdet til andre planer	24
6.4	Infrastruktur og nettilknytning	25
7	Prosess og metode.....	26
8	Tiltakets virkninger for miljø og samfunn	26
8.1	Visuelle forhold	26
8.1.1	Landskap	26
8.1.2	Kulturminner og kulturmiljø	27
8.1.3	Friluftsliv og ferdsel	28
8.2	Naturmangfold	28
8.3	Inngrepsfrie naturområder (INON)	30
8.4	Forurensning (støy, skyggekast og annen forurensning).....	30
8.5	Nærings- og samfunnsinteresser	31
8.5.1	Verdiskaping.....	31
8.5.2	Reiseliv/ turisme.....	31
8.5.3	Landbruk	31
8.5.4	Reindrift	32
8.5.5	Luftfart og kommunikasjonssystemer.....	34
9	Annet	34
9.1	Grotter	34
9.2	Utredningskrav som ikke er tatt med i konsekvensutredningsprogrammet	35

1 Innledning

Nord-Norsk Vindkraft AS meldte den 26.9.2007, med revidert utgave den 14.11.2007, Seiskallåfjellet vindkraftverk, og den 26.09.2007 Kvalhovudet vindkraftverk i Rødøy kommune.

Seiskallåfjellet vindkraftverk er planlagt utbygd med en samlet installert effekt på inntil 147 MW. Dette vil kunne gi en årsproduksjon på ca. 440 GWh. Anlegget planlegges knyttet til sentralnettet via en egen produksjonslinje til en ny, planlagt transformatorstasjon i Melfjorden i Rødøy.

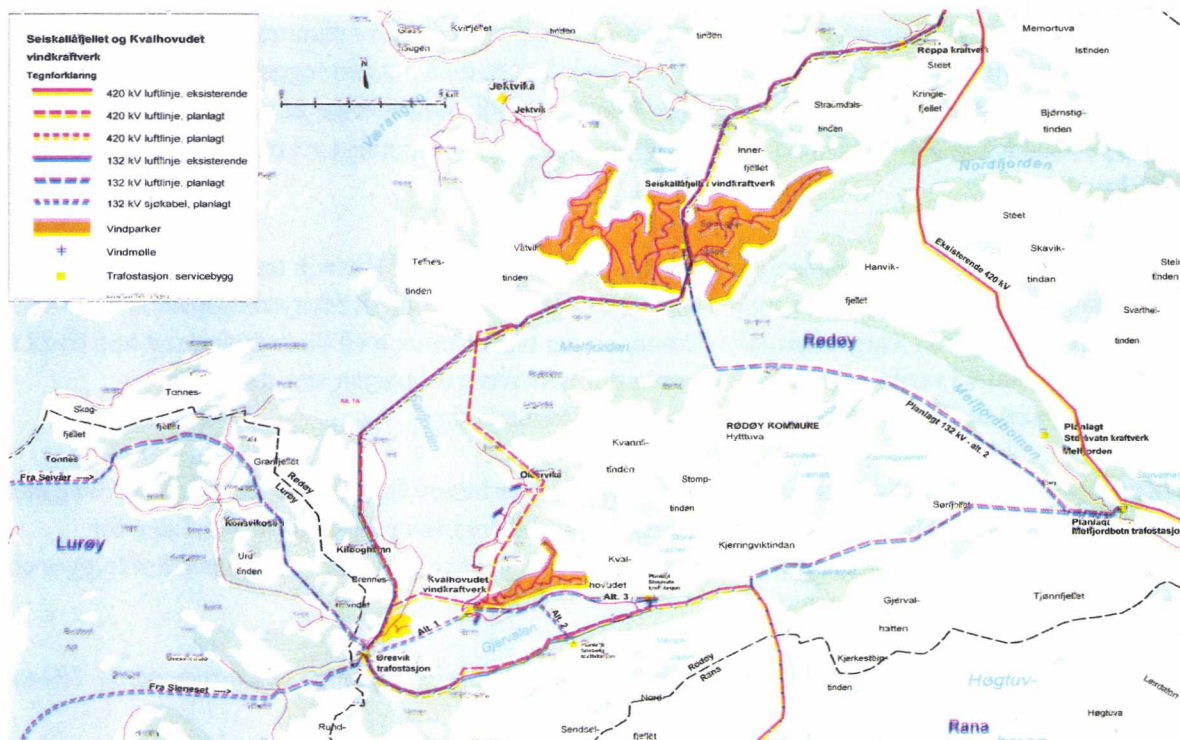
Kvalhovudet vindkraftverk er planlagt utbygd med en samlet installert effekt på inntil 33 MW. Dette vil kunne gi en årsproduksjon på ca. 100 GWh. Anlegget planlegges knyttet til regionalnettet ved Øresvik transformatorstasjon eller ved alternative påkoblingspunkter lenger øst i Gjervalen.

Det er kraftoverskudd i regionen, og kraften vil derfor måtte transporteres via regional- og sentralnettet til Midt-Norge, der det i dag er underskudd i kraftbalansen.

I dette notatet sammenfattes og drøftes de høringsuttalelser som har kommet inn til meldingene. På grunnlag av vedlegg II i forskrift om konsekvensutredninger, forslag til utredningsprogram, innkomne merknader og NVEs egne vurderinger, fastsetter NVE utredningsprogram for tiltakene.

Utredningsprogram følger i eget brev til tiltakshaver.

1.1 Kort beskrivelse av tiltakene

Figur 1: Kart over de to omsøkte planområdene for Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk. Kart er utarbeidet av Nord-Norsk Vindkraft AS.

Seiskallåfjellet vindkraftverk planlegges utbygd med 2-4,5 MW vindturbiner, med en samlet installert effekt på inntil ca. 147 MW. Dette vil kunne gi en årsproduksjon på ca. 440 GWh. Seiskallåfjellet er fellesbetegnelse på et fjellområde som også omfatter Straumdalstinden, Tømmernesfjellet og Våtvikfjellet i Rødøy kommune. Planområdet har et areal på ca. 15,7 km² og ligger mellom Melfjorden/Nordfjorden i sør/øst og rv.17 i nordvest. Planområdet ligger i ca. 380-740 meters høyde over havet.

Seiskallåfjellet vindkraftverk planlegges knyttet til sentralnettet via en egen produksjonslinje til en ny, planlagt transformatorstasjon i Melfjordbotn i Rødøy. Den planlagte linjen er på ca. 18,7 km, hvorav 1,8 km som sjøkabel ved kryssing av Melfjorden. Strømmen fra vindturbinene vil bli transformert opp til 22 kV og ført i jordkabler i vegtraseene frem til en sentral transformatorstasjon, der den vil bli opptransformert til 132 kV for videre transport til kraftmarkedet.

Tiltakshaver opplyser om at det til sammen må bygges ca. 35 km veg med 5 meters bredde frem til hver enkelt vindturbin, hvor det må tilrettelegges for et areal på ca. 1-1,5 daa for kranoppstilling og mellomlagring. Transporten av vindturbinene vil skje sjøvegen fra produsent til kaianlegg i Jektvik og transporteres derfra via rv. 17 som ligger ca. 1,2 km sørøst for fergekaien i Jektvika.

Kvalhovudet vindkraftverk planlegges utbygd med 2-4,5 MW vindturbiner, med en samlet installert effekt på inntil ca. 33 MW. Dette vil kunne gi en årsproduksjon på ca. 100 GWh. Det planlagte vindkraftverket er gitt navnet Kvalhovudet etter fjelltoppen like øst for planområdet. De fleste vindturbinene vil bli plassert på Skivikaksla og Tverrfjellet, men det planlegges også en turbin på Kammen. Området ligger i sin helhet i Rødøy kommune. Planområdet har et areal på ca. 2,0 km² og ligger på østsiden av Sørfjorden og nord for Gjervalen. Planområdet ligger i ca. 200-500 meters høyde over havet.

Kvalhovudet vindkraftverk planlegges knyttet til regionalnettet ved Øresvik transformatorstasjon eller ved alternative påkoblingspunkter lenger øst i Gjervalen. Avstanden til tilknytningspunktet vil være 3,6-6,0 km avhengig av valgt alternativ. Strømmen fra vindturbinene vil bli transformert opp til 22 kV og ført i jordkabler i vegtraseene frem til en sentral transformatorstasjon, der den vil bli opptransformert til 132 kV for videre transport til kraftmarkedet.

Tiltakshaver opplyser om at det internt i vindkraftverket er behov for å bygge ca. 7,5 km ny veg med 5 meters bredde frem til hver vindturbin, hvor det må tilrettelegges et areal på ca. 1-1,5 daa for kranoppstilling og mellomlagring. I tillegg må det fra valgte kaianlegg til vindkraftverket bygges eller oppgraderes 0,6-6,2 km atkomstveg.

I tilknytning til begge vindkraftverkene vil det bli bygd et servicebygg med grunnflate på ca. 200 m².

2 Behandlingsprosessen

NVE har behandlet meldingen etter plan- og bygningslovens forskrift om konsekvensutredning.

2.1 Høring

Meldingene om vindkraftverkene ble sendt på høring til berørte instanser den 30.08.2010.

Høringsfristen var satt til 1.11.2010. Følgende instanser/organisasjoner fikk meldingen til uttalelse:

Rødøy kommune, Nordland fylkeskommune, Fylkesmannen i Nordland, Reindriftsforvaltningen i Nordland, Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt, Sametinget, Rødøy turlag, Søndre Rødøy Jeger og Fiskeforening, Husvika utviklingslag, Naturvernforbundet i Nordland, FNF Nordland, Nordland reiseliv, Nordland fylkes fiskarlag, Norges jeger- og fiskeforbund Nordland, Nordland Natur og Ungdom, Fortidsminneforeningen i Nordland, Nordland bondelag, Nordland bonde- og småbrukarlag, Natur og Ungdom, Direktoratet for naturforvaltning, Statens landbruksforvaltning, Statens forurensningstilsyn, Riksantikvaren, Norges naturvernforbund, Norges miljøvernforbund, Bellona, Norsk Ornitologisk Forening, Den Norske Turistforening, Norges jeger og fiskerforbund, Friluftslivets fellesorganisasjon, Norskog, Zero, Mattilsynet i Nordland, Statens vegvesen region Nord, Kystverket Nordland, WWF, Norges skogeierforbund, Meteorologisk institutt, Luftfartstilsynet, Forsvarsbygg, Telenor, Avinor, Norkring, Statnett og berørte grunneiere.

Meldingen ble sendt til orientering til: Olje- og energidepartementet, Miljøverndepartementet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap – region Nord-Norge, Norsk institutt for by- og regionsforskning og Enova SF.

I henhold til "Avtale om gjennomføring av konsultasjoner mellom Sametinget og NVE" av 31.03.2009 ble det sendt et eget brev til Sametinget den 30.08.2010 med forespørsel om konsultasjon er ønskelig.

Utsending av melding og utlegging til offentlig ettersyn ble kunngjort i Norsk Lysingsblad, Rana blad og Avisa Nordland.

Etter forespørsel fra Reindriftsnæringen ble høringsfristen utsatt til 15.11.2010, og på forespørsel fra Rødøy kommune ble høringsfristen deretter ytterligere utsatt til 20.12.2010.

NVE har forelagt utredningsprogrammet for Miljøverndepartementet iht. forskrift om konsekvensutredning av 1. juli 2009 § 8.

2.2 Møter

NVE arrangerte offentlig møte og møte for lokale og regionale myndigheter i Rødøy kommune den 20.09.2010 og 21.09.2010. I møtene orienterte NVE om saksbehandlingsprosessen, og tiltakshavere orienterte om meldingene med forslag til utredningsprogram. NVE arrangerte i tillegg et møte med representanter fra Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt i Mo i Rana den 22.09.2010, hvor NVE orienterte om saksbehandlingsprosessen og fikk innspill til utredningsprogram. NVE gjennomførte konsultasjon med Sametinget 29.11.2010.

3 Innkomne merknader

Det har kommet inn 16 merknader til meldingene med forslag til utredningsprogram. Disse er sammenfattet nedenfor.

3.1 Lokale myndigheter

Rødøy kommune uttaler seg til Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk i brev av 20.12.2010. Rødøy kommune viser til vedtak fra møte i kommunestyret 16.12.2010. Kommunen skriver at de er av den oppfatning at utredningsprogrammet inneholder de nødvendige utredningsområder for de to planlagte vindkraftverkene, men at de ønsker en sterkere presisering på at punktene 6.2- 6.8 (om temaene; Landskap, Fauna, Reindrift, Jakt, fiske og friluftsliv, kulturminner og kulturmiljø, Forsvaret og sivil luftfart, og Flora) i meldingene blir utredet. Det ønskes også en sterkere presisering av punkt 6.14 (om Reiseliv) i forslag til utredningsprogram i meldingene.

3.2 Regionale myndigheter

Fylkesmannen i Nordland uttaler seg til Seiskallåfjellet og Kvalhovudet i brev av 1.11.2010. Etter Fylkesmannens vurdering er det viktig at de meldte vindkraftprosjektene vurderes ut fra samlet belastning området rundt Melfjorden, også sett i sammenheng med eventuell vannkraftutbygging i området. Fylkesmannen vil her vise til at flere prosjekter om kraftverk i området er hos OED for sluttbehandling. Videre vil Fylkesmannen påpeke at Stortinget har vurdert verdien av naturområdene rundt Svartisen og terskelen for å tillate omfattende kraftutbygging gjennom behandlingen av St. meld. Nr. 37 (2000-2001). Fylkesmannen trekker også frem at prosjektene bør vurderes med tanke på forventet tilgjengelig nettkapasitet i Nordland. Med bakgrunn i overnevnte er Fylkesmannen på nåværende tidspunkt skeptisk til en vindkraftutbygging i fjellområdene nord for Melfjorden. Fylkesmannen skriver videre at det i konsekvensutredningen bør presenteres et miljøregnskap som viser CO2- gevinsten ved gjennomføring av prosjektet.

Fylkesmannen viser til *Regional plan om vindkraft i Nordland – arealmessige vurderinger*, som ligger til behandling hos Miljøverndepartementet, hvor både Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk er plassert i kategori 2 – antatt middels konsekvens for miljø- og samfunnsinteresser. Både Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk er plassert i kategori 2 på grunn av inngrepsfrie områder innenfor planområdet, konflikt med reindriftsinteresser, virkninger for reiselivsinteresser med nærhet til Rv. 17 – Kystriksveien og polarsirkelen, og virkninger for naturmangfold (fugl). Seiskallåfjellet vindkraftverk ligger også nært et verneområde. De to prosjektene er ikke vurdert å få vesentlige virkninger for friluftsliv, kulturminner og kulturmiljø, eller landskap.

Fylkesmannen påpeker at Inngrepsfri natur (INON) bør konsekvensutredes. Når det gjelder utredning av virkninger for naturmangfold, skriver Fylkesmannen at data om naturtyper og naturmangfold må suppleres med feltundersøkelser. Fylkesmannen presiserer at det vil være spesielt viktig at fugl kartlegges i hekketida og undersøkes under både vår- og høsttrekket, og at kartlegging av naturtyper foretas i vekstsesongen.

Fylkesmannen informerer om at planområdet for Seiskallåfjellet vindkraftverk ligger ca. fem kilometer vest for grensen til Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark og utredningsområdet for utvidelse. Med bakgrunn i dette mener Fylkesmannen at det må gjøres en utredning av vindkraftverket eventuelle virkninger for verneområdet, herunder en synliggjøring og vurdering av visuelle effekter for fjellområdene innenfor nasjonalparken. Videre skriver Fylkesmannen at Nordfjorden i Rødøy er det eneste stedet Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark dekker arealer ned til sjøen. Sammenhengende vern fra sjø til fjell er en særlig kvalitet som bare et fåtall av Norges nasjonalparker innehar, og Fylkesmannen mener derfor at vindkraftverkets eventuelle visuelle innvirkning på dette fjordsystemet må synliggjøres og vurderes.

Ved visualisering av vindkraftverkene, mener Fylkesmannen, at det bør presiseres at det skal brukes normalobjektiv i fotomontasjene. Fylkesmannen vil spesielt bemerke at det bør stilles krav om utarbeiding av siktlinjer og fotomontasjer fra representative punkt på Melfjorden og fra de sentrale delene av Svartisen, og at det bør kartfestes soner der vindturbinene, ut fra ulike alternativer, vurderes å ha dominerende innvirkning på omliggende områder (visuell dominanssone) og vesentlig innvirkning på omgivelsene (visuell influenssone).

Når det gjelder mulige virkninger av støy fra vindturbinene, skriver Fylkesmannen at det bør gjennomføres støyberegninger med de ulike støysonene synliggjort i eget støykart. Det vises i denne sammenhengen til T1442, *"Retningslinje for behandling av støy i arealplaner"* og tilhørende veileder, TA-2115.

Fylkesmannen skriver at det bør stilles krav om at det, så langt som mulig, skal foreslås avbøtende tiltak for å begrense virkningene ved eventuell vindkraftutbygging i området. Videre skriver Fylkesmannen at DN-håndbøker bør legges til grunn for utredningene. Som grunnlag for utredning av virkninger for landskap anbefaler Fylkesmannen at det gjennomføres en romlig landskapskartlegging, utviklet for planlegging på landskapsnivå i henhold til en metode som er utviklet ved tidligere Norsk Institutt for Jord og Skogkartlegging (NIJOS), nå Skog og Landskap Fylkesmannen viser også til at det er under utarbeiding en veileder om landskap i konsekvensutredninger av vindkraftverk, som et samarbeid mellom DN, NVE og RA.

Nordland fylkeskommune uttaler seg i brev av 16.5.2011. Nordland fylkeskommune kommer med følgende innspill til de ulike temaene i utredningsprogrammet:

Landskap: Nordland fylkeskommune orienterer om at de har startet et prosjekt med mål om å få kartlagt hele fylket basert på en metodikk i henhold til *"Nasjonalt referansesystem for landskap"*. De anbefaler at beskrivelsen skal gjennomføres på det mest detaljerte nivået (landskapsområder). Når det gjelder fotorealistiske visualiseringer og synlighetskart anbefaler Nordland fylkeskommune at NVE veileder 05-07 *"Visualisering av planlagte vindkraftverk"* legges til grunn.

Friluftsliv og ferdsel: Videre jobber fylkeskommunen med å kartlegge friluftslivsområdene i fylket i henhold til DN's håndbok nr. 25-2004 *"Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder"*.

Naturmangfold: Fylkeskommunen registrerer at tidligere utredningsprogram har hatt krav om utredning av ”kritisk truede, sterkt truede og sårbare arter”, og ber om at også ”nær truede” naturtyper og arter utredes på lik linje med andre rødlistede naturtyper og arter.

Reindrift: Fylkeskommunen vil understreke behovet for at man i de videre konsesjonsprosessene vektlegger en tett dialog med berørte reindriftingsinteresser.

Verdiskapning: Fylkeskommunen understreker at det i konsekvensutredningen er viktig å få synliggjort og belyst de direkte og indirekte positive virkningene en utbygging vil få, og ber om at det også redegjøres for hvilke skatteinntekter vindkraftverket vil gi kommunene.

Utredning av andre tiltak: Fylkeskommunen ber om at tilførselsvei og planlagt nettilknytning utredes slik at de samlede virkningene av kraftverket, tilførselsveier, strømlinjer og lignende er dokumentert.

Kulturminner: Fylkeskommunen ser det ikke som hensiktsmessig at undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 oppfylles på dette stadiet av prosjektet, men presiserer at undersøkelsesplikten må være oppfylt før konsesjonsvedtak fattes. Fylkeskommunen orienterer om at de som regional kulturminnemyndighet trolig vil måtte gjennomføre arkeologisk registrering i områdene for ve, nettilknytning og kai for at undersøkelsesplikten for ikke-samiske kulturminner skal kunne anses som oppfylt. Fylkeskommunen vil imidlertid avvente mer detaljerte planer før de tar stilling til eventuelt omfang av slike undersøkelser.

3.3 Sentrale myndigheter

Statens vegvesen uttaler seg i brev av 28.9.2010. På generelt grunnlag ønsker de å gjøre oppmerksom på at eksisterende veiers bæreevne (akseltrykk) og tillatte vogntoglengde må kartlegges. Videre skriver de at der kapasiteten ikke er tilstrekkelig må tiltakshaver bekoste en eventuell opprusting. De ønsker også å informere om at avkjørselsforhold (nye avkjørsler eller endret bruk av eksisterende avkjørsler) må avklares i reguleringsplan eller omsøkes i egen søknad. Videre skriver de at byggegrenser langs riks- eller fylkesvegnettet må avklares i reguleringsplan eller gjennom en søknad om dispensasjon fra veglovens byggegrense langs offentlig veg dersom det blir aktuelt.

Sametinget uttaler seg om Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk i brev av 28.10.2010. Sametinget skriver at det ikke er tvil om at reindriftnæringen vil påvirkes, både direkte og indirekte, av de planlagte vindkraftverkene. Sametinget presiserer viktigheten av en nøye utredning av anleggsperiodens ulemper for reindriftnæringen. Videre skriver de at det er viktig at konsekvensutredningene beskriver virkningene for reindriftings særområder, som flyttleier og kalvingsområder. Dette for at det lettere skal kunne vurderes hvorvidt tiltaket ivaretar folkeretten.

Sametinget skriver at både Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk innebærer store inngrep og vil påvirke både natur- og kulturmiljø. Sametinget skriver at de ikke er imot en utnyttelse av fornybar energi, men at vindkraftutbygging samlet sett kan medføre mye ny infrastruktur på områder som ikke er preget av tunge tekniske inngrep og dette kan komme i konflikt med allerede eksisterende samiske næringer. Sametinget forutsetter at det blir foretatt en samlet regional analyse av planlagt

kraftutbygging og nettkapasitet. Videre skriver Sametinget at det må tas med i vurderingen at vindkraft i dag ikke er en lønnsom kraftproduksjon og er avhengig av statlige subsidier og et felles nordisk sertifikatmarked fra 2012.

Med bakgrunn i ovennevnte kommer Sametinget med følgende forslag til punkter som bør tas med i de to utredningsprogrammene under tema reindrift:

- Reindriftsnæringens bruk av områdene hvor vindkraftanlegg med tilhørende infrastruktur og kraftlinjetraseer planlegges skal beskrives.
- Direkte og indirekte beitetape som følge av vindkraftanlegget/kraftledningen skal vurderes.
- Det skal også gjøres en vurdering av beitetape hvor det tas hensyn til samlet virkning av inngrep, eksempelvis ved legging av veier, hyttefelt og lignende.
- Det skal vurderes hvordan tiltaket i anleggs- og driftsfasen kan påvirke reindriftens bruk av området gjennom barrierevirkning, skremsel/støy og økt ferdsel.
- Det skal gis en kortfattet oppsummering av eksisterende kunnskap om vindkraftanlegg/kraftledninger og rein, herunder av om valg av mastetyper/annet utstyr kan ha innvirkning på reindriften.
- Eventuelle avbøtende tiltak skal vurderes
- Virkningene for tradisjonell utmarksbruk også må utredes
- Utmarksbruk som jakt, fiske, vedhugst, sanking av bær, urter, sennagress samt uttak av virke for duedtie (tradisjonell samisk husflid) skal kartlegges. Det skal legges særlig vekt på om den tradisjonelle bruken og høstingen kan fortsette som tidligere i de berørte områdene.

Sametinget skriver at det, i utredningsprogrammet, må komme frem at det ved gjennomføringen av utredningsarbeidet vurderes hvorvidt de samlede effekter av tidligere og konkret planlagte tiltak innenfor bruksområdene gir tilstrekkelig mulighet for fortsatt bruk av området. Videre skriver de at det er viktig at tradisjonell kunnskap om og bruk av området legges til grunn for vurderingene og at det foretas aktive tiltak for å sikre involvering fra berørte samiske interesser og lokal samfunn i utrednings- og analysearbeidet. Sametinget ber også om at eventuelle avbøtende tiltak med hensyn til å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv, vurderes.

Når det gjelder kulturminner og kulturmiljø skriver Sametinget at det bør fremgå klart hvilken metode som skal brukes i forbindelse med utredningen. Sametinget kommer med følgende forslag til punkter som bør tas med i utredningsprogrammene for kulturminner og kulturmiljø:

- Kjente automatisk fredede kulturminner, vedtaksfredete kulturminner, nyere tids kulturminner og kulturmiljø med bevaringsverdi innenfor anleggene/traseene skal klart og oversiktlig beskrives og vises på kart. Det skal rettes et særlig fokus på samiske kulturminner.
- Kulturminnene skal analyseres og verdien skal vurderes. Potensialet for funn av hittil ukjente automatisk fredete kulturminner skal beskrives og vises på kart.
- Direkte og indirekte konsekvenser av tiltaket for kulturminner og kulturmiljø skal beskrives og vurderes for både anleggs- og driftfase.
- Kulturlandskapet skal beskrives.

- Utfyllende undersøkelser skal gjennomføres i forbindelse med eventuell detaljprosjektering av kabeltrase og transformatorstasjon i de aktuelle områdene.
- Det skal redegjøres for hvordan eventuelle konflikter med forekomster av kulturminner kan unngås ved plan tilpasninger, herunder avbøtende tiltak og miljøovervåking.

Sametinget kjenner ikke til kjente kulturminner innenfor de berørte områdene for selve vindkraftverkene, men i influensområder til vindkraftverkene er det registrert kulturminner flere steder. Videre opplyser Sametinget om at etablering av ny 132-kV kraftlinje og trafostasjon i Melfjordbotn vil kunne komme i konflikt med samiske kulturminner. Sametinget ber derfor om at det gjøres visualiseringer av tiltakets innvirkning på landskapet i Melfjordbotn.

Sametinget skriver at fjellområdene generelt sett er dårlig undersøkt med hensyn til samiske kulturminner og kulturmiljøer, og ber derfor om at konsekvensutredningen inneholder en fullstendig gjennomgang av hva som er gjort tidligere når det gjelder registreringer, utredninger og arkeologiske undersøkelser, og at det deretter kompletteres med nye registreringer og undersøkelser i henhold til kulturminneloven § 9, herunder også intervjuundersøkelser.

I henhold til kgl. res av 1. juli 2005 om konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget og avtale mellom Sametinget og NVE av 31.03.2009, ønsker Sametinget konsultasjonsmøte med ansvarlig statlig myndighet før utredningsprogrammene blir endelig fastsatt, jf. Retningslinjer for vurdering av samiske hensyn ved endret bruk av meahcci/utmark i Finnmark 4 tredje ledd.

Reindriftsforvaltningen uttaler seg til Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk i brev av 4.11.2010. Begge de omsøkte tiltakene ligger innenfor Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. Reindriftsforvaltningen informerer om at distriktet består av tre siidaandeler med et reintall på 1375 rein i vårflokk (pr. 31.3.2010). Videre skriver de at vinterbeitene er på de lavereliggende områdene ved kysten og på egnede øyer innenfor distriktet. Det opplyses om at høst, vår- og forsommerbeiter hovedsakelig er i kystnære fjellområder, og at de sentrale sommerbeitene er i høyfjellet i innlandet. Reindriftsforvaltningen presiserer at topografien i distriktet er krevende og i et enkelt område kan det derfor være få eller ingen alternativer til den tradisjonelle flyttleia, som kan fører til at et teknisk inngrep kan få store følger for driftsmønsteret.

Reindriftsforvaltningen skriver at planområdet til Seiskallåfjellet i reindriftens arealbrukskart er definert som høstbeite 1, sommerbeite 1 og vårbeite 1. Det opplyses om at selve planområdet ikke berører kartlagte flyttleier, men at ny 132 kV linje vil berøre vår- og sommerbeite 1 innenfor distriktet. Reindriftsforvaltningen påpeker at fylkesdelplan for vindkraft i Nordland vurderer Seiskallåfjellet vindkraftverk som følger: *“Stor konflikt. Planområdet er nesten i sin helhet i stor konflikt med reindriftsinteresser. Drivingslei i østre deler av området, Vestre del er høstbeite 1, og området i sin helhet er vår- og sommerbeite 1.”*

Reindriftsforvaltningen skriver videre at områdene i tilknytning til Kvalhovudet vindkraftverk i reindriftens arealbrukskart er definert som vårbeite 1, høstbeite 1, sommerbeite 2 og høstvinterbeite 2. Reindriftsforvaltningen påpeker at fylkesdelplan for vindkraft i Nordland vurderer Kvalhovudet vindkraftverk som følger: *“Stor konflikt. Planområdet er nesten i sin helhet i stor konflikt med*

reindriftsinteresser. Vestligste del er i konflikt med drivingslei for rein, mens resterende område er høst- og vårbeite 1. ”

Med bakgrunn i områdenes betydning for det berørte reinbeitedistriktet har Reindriftsforvaltningen følgende generelle krav til konsekvensutredning for reindrift:

- Beskrive 0-alternativet
- Beskrive dagens bruk av området og potensiell bruk av området
- Vurdere konsekvensene av alle inngrep som følge av tiltaket; veier, installasjoner, nye kraftlinjer, alle installasjoner etc.
- Skille mellom konsekvensene av driftsfasen og anleggsfasen
- Beskrive mulige avbøtende tiltak både i driftsfasen og anleggsfasen
- Vurdere de samlede effektene av planer og tiltak innenfor reinbeitedistriktet. Dette innebærer at inngrepet må sees i sammenheng med andre arealinngrep i distriktet. Her vil det være opplagt at også planleggingen av Sjonfjellet vindkraftverk i reinbeitedistriktet blir tatt med i vurderingen.
- Vurdere behovet for et oppfølgingsprogram i etterkant av en eventuell utbygging for å få fram de faktiske virkningene av prosjektet. Dette gjelder spesielt med tanke på reinens beitebruk av området før, under og etter utbygging og reineiernes erfaringer med området under gjeting og flytting.
- Risikoen for iskast må utredes med tanke på sikkerheten for reindriftsutøverne som ferdes i området.
- De praktiske konsekvensene av tiltakets innvirkning på driving av rein i området, herunder bruk av helikopter, bør også beskrives.

Reindriftsforvaltningen påpeker at en gjentagende svakhet i de fleste konsekvensutredninger for reindriften er vurderingen av driftsfasen, og at det er viktig at det utredes hvilke virkninger potensiell redusert beitebruk for bukk, simler m/kalv og ungdyr i områder nærliggende vindkraftverkene vil kunne få. Reindriftsforvaltningen skriver at de vil vurdere dette som spesielt viktig moment ved konsekvensutredninger for vindkraftverk, som har en helt særegen visuell effekt sammenlignet med andre tekniske inngrep.

For Kvalhovudet vindkraftverk er det lagt frem flere alternative løsninger til nettilknytning for kraftverket. Reindriftsforvaltningen forventer at konsekvensene for reindrift blir vurdert ved de ulike alternativene til nettilknytning. Videre skriver de at det er viktig at planområdenes betydning for distriktets totale driftsmønster kommer fram, og ikke bare beskrives som en isolert del. Reindriftsforvaltningen presiserer viktigheten av at det blir gjort en samlet vurdering av eksisterende og fremtidige tekniske inngrep i distriktet i en konsekvensutredning, og at utredningsarbeidet bør foregå i nært samarbeid med det berørte reinbeitedistriktet.

Reindriftsforvaltningen vil med bakgrunn i områdenes betydning for Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt, varsle at det kan bli aktuelt å fremme forslag om innsigelse for områdestyret for reindrift i Nordland.

Direktoratet for Naturforvaltning (DN) uttaler seg i Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk i brev av 5.11.2010. DN skriver at både Kvalhovudet og Seiskallåfjellet er lokalisert til områder der det foreligger begrenset bakgrunnskunnskap, og at det derfor er viktig at eksisterende kunnskap suppleres gjennom nye og tilstrekkelig grundige feltundersøkelser. DN ønsker også at utredningsprogrammet stiller krav om et program for før- og etterundersøkelser.

Når det gjelder tema Landskap skriver DN at en utredning bør omfatte en vurdering av landskapet ”i seg selv” og ikke bare som en funksjon av synlighet fra utvalgte lokaliteter. DN mener at landskapet bør vurderes opp mot den(de) landskapsregion(er) det er en del av i forhold til representativitet, sjeldenhet med mer. De presiserer videre at det er viktig at også vindkraftanleggets influensområde – ikke bare planområdet - omfattes av landskapsanalysen, og at analysen bør bygge på en metodikk som gjør den etterprøvable. Når det gjelder Kvalhovudet er ca 10 vindturbiner planlagt på rekke langs en rygg, mens ytterligere én turbin er planlagt et godt stykke nord for denne rekken. DN skriver at utredningen bør vurdere om det landskapsmessig er hensiktsmessig å ta denne ene vindturbinen ut av planen.

Når det gjelder tema naturmangfold skriver DN at naturtyper bør kartlegges i den utstrekning de kan tenkes å bli direkte eller indirekte (endring av vannbalanse med mer) berørt av tiltaket. DN presiserer at når det gjelder fugl, annen fauna og flora er det viktig at kunnskapsgrunnlaget tilfredsstiller kravene i naturmangfoldloven (nml) (jf. § 8), og gir et godt beslutningsgrunnlag. DN påpeker at der kunnskapsgrunnlaget er svakt, vil føre-var-prinsippet komme til anvendelse (jf. nml § 9). Videre skriver de at behovet for feltundersøkelser – herunder varighet og tidspunkt på året – bør vurderes. DN presiserer at kartleggingen også bør omfatte fugl som bare bruker området eksempelvis til næringssøk, som rasteplass på trekk, eller som trekk-korridor. For rødlistede arter skriver DN at det bør vurderes om andre eksisterende eller planlagte tiltak sammen med det planlagte vindkraftverket vil føre til virkninger for regionale/nasjonale bestander (jf. nml § 10 om samlet belastning). DN informerer om at fylkesdelplan for vindkraft i Nordland peker på mulig konflikt med fugl i sentrale deler av planområdet for Kvalhovudet, og ber om at dette følges opp.

For tema friluftsliv, anbefaler DN at håndbok 25-2004 *Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder* benyttes for verdifastsettelse av friluftslivsområder. DN opplyser om at DN's håndbok 18 fra 2001 (*Friluftsliv i konsekvensutredninger etter pbl*) baserer verddivurderingen på at kun nasjonalt viktige områder skal gis høyest verdi, og mener derfor at denne ikke er like godt egnet til å ivareta nasjonale mål om friluftsliv. Videre skriver DN at utredningen for friluftsliv bør omfatte kartlegging av om det finnes alternative områder som kan brukes til tilsvarende friluftslivsaktiviteter.

DN informerer om at østre del av vindkraftverkets planområde ligger kun 4 km fra den vestligste delen av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, og at det nå pågår et arbeid med å utvide nasjonalparken i Melfjordområdet, herunder på halvøya mellom Melfjorden og Nordfjorden. DN mener at det er potensial for konflikt mellom deler av verneformålet og vindkraftutbygging, og dette må vurderes

nærmere i konsekvensutredningen. Videre påpeker DN at ingen av meldingene inkluderer beskrivelse av INON, og at dette bør være et sentralt utredningstema.

3.4 Nettselskaper

Statnett uttaler seg til Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk i brev av 5.11.2010. Statnett skriver at, ut i fra lokale forhold, har området i dag et relativt stort kraftoverskudd, men at 420 kV nettet som passerer har tilstrekkelig kapasitet for innmating av inntil 180 MW ny vindkraft og isolert sett ikke vil medføre noen problemer. Videre skriver Statnett at Nordland, ut i fra et mer overordnet forhold, er et stort overskuddsområde med mye vannkraftproduksjon og store sesongvariasjoner. Statnett opplyser om at eventuell vindkraftutbygging i Rødøy vil bli matet inn på sentralnettet i Svartisen/Rana- området, og den meldte vindkraften vil derfor måtte konkurrere med andre vindkraft- og småkraftprosjekter i Nordland og delvis i Troms og Finnmark, om ledig nettkapasitet. Statnett skriver at før 420 kV-nettet forsterkes fra Ofoten (Svartisen) og sørover vil det totalt kunne være kapasitet til ca 500 MW ny produksjon inn i eksisterende nett i Nordland (gjelder både vindkraft og småkraft). Videre skriver de at det også foreligger planer om mye småkraft i Nordland, noe som vil konkurrere med vindkraften om ledig nettkapasitet.

Ved planlegging av anlegget legger Statnett til grunn at konsesjonær følger krav i Forskrift om systemansvaret i kraftsystemet (FoS) og Forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet (FoL). I henhold til FoS § 14 skal konsesjonær informere systemansvarlig om planer for nye anlegg eller endring av egne anlegg tilknyttet regional- og sentralnettet, når andre konsesjonærer blir berørt av dette. Nye anlegg eller endringer kan ikke idriftsettes uten etter vedtak av systemansvarlig. Statnett legger til grunn at veileder for funksjonskrav i kraftsystemet (FIKS) følges, at konsesjonær informerer systemansvarlig om anlegget i god tid før planlagt idriftsettelse, og at eventuelle avvik i forhold til FIKS avklares før det gis vedtak om idriftsettelse.

3.5 Tekniske instanser

Luftfartstilsynet skriver, i brev av 8.9.2010, at Nord-Norsk Vindkraft AS ikke har gitt en tilfredsstillende utredning i meldingene om forholdene vedrørende sivil luftfart. De vil derfor minne om at tiltakets konsekvenser for sivil luftfart skal utredes når det gjelder eventuelle konsekvenser for omkringingliggende radaranlegg, navigasjonsanlegg og kommunikasjonsanlegg for luftfarten. Videre bes det om at det utredes hvorvidt Seiskallåfjellet eller Kvalhovudet vindkraftverk vil kunne påvirke inn- eller utflygingen for nærliggende lufthavner, eller utgjøre andre hindringer for luftfarten, spesielt for lavtopererende helikoptre og fly. Det vises til *"Forskrift om rapportering og registrering av luftfartshindre"*, BSL E 2-1, for nærmere beskrivelse av hvilke opplysninger som skal rapporteres.

3.6 Interesseorganisasjoner

Forum for Natur og Friluftsliv Nordland (FNF) uttaler seg om Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk i brev av 29.10.2010. FNF skriver at selv om vindkraftutbygging gir ren og fornybar energi er denne kraftproduksjonen kun miljøvennlig i den grad den ikke går ut over andre miljømål som f. eks. vern av biologisk mangfold og inngrepsfri natur.

Om temaet landskap og INON presiserer FNF at i Fylkesdelplan for vindkraftverk i Nordland 2009 – 2021, er Seiskallåfjellet vurdert til å være i *stor konflikt* med INON. FNF skriver at Nordland har mistet 701 km² villmarkspregede områder og 978 km² inngrepsfrie naturområder i perioden 1988-2003, hvorav energisektoren står for ca. 40 % av bortfallet. FNF skriver videre at det er viktig at utredningen omfatter og avklarer hvilke estetiske/visuelle virkninger, og landskapsmessige interesser som vil bli berørt (friluftsliv og naturopplevelse, reiseliv etc.).

FNF ber om at det i utredningen må avklares hvordan vindkraftverket vil påvirke naturmangfoldet i form av forstyrrelser, habitatforringelser, kollisjoner med fugl og virkningene knyttet til veier og kraftledninger. Videre ber FNF om at det avklares hvilke naturtyper og arter (vanlige og rødlistearter) og andre naturverdier som vil forventes å bli berørt, redusert eller gå tapt. Når det gjelder fugl ber FNF om at utredningen omfatter hvilke arter som finnes i området, deriblant trekkende arter, hekkelokaliteter, viktige rasteplasser, og hvilke konsekvensene tiltaket vil ha for fuglene som bruker området som rasteplass og til næringssøk.

Når det gjelder friluftsliv skriver FNF at utredningen må omfatte blant annet friluftslivets verdi og betydning både lokalt, regionalt, nasjonalt og til alle årstider. FNF skriver videre at det må vurderes i hvilken grad opplevelseskvalitetene endres/reduseres, områdets potensial for utøvelse av friluftsliv i et fremtidsperspektiv, og tiltakets virkninger for jegerinteressene i området.

Andre tema som FNF trekker frem som viktige utredningstema er reindrift, støy og reiseliv.

FNF skriver at det gjenstår grundig arbeid for å oppnå et godt kunnskapsgrunnlag i disse prosjektene, og for å sikre ivaretagelse av allmenne interesser, viktige naturverdier og kystnatur. Videre skriver FNF Nordland at de forventer at utredningene skjer i henhold til naturmangfoldloven §§ 8-12, og at det blir foretatt en samlet vurdering av og en utredning av hvilke avbøtende tiltak som kan iverksettes.

Norsk Ornitologisk Forening Nordland (NOF) gir sin uttalelse til Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk i brev av 1.11.2010. NOF reagerer på at det i forslag til utredningsprogram står at utredningene knyttet til fauna skal gjøres ved bruk av eksisterende informasjon. NOF mener at det ikke er forsvarlig å ta det for gitt at det allerede finnes tilfredsstillende datagrunnlag for å gjøre reelle og gode konsekvensutredninger. NOF, krever at tiltakshaver må pålegges å avsette tilstrekkelig med tid og finansielle midler til å utføre en grundig kartlegging av fauna i området, med spesiell vekt på rødlistearter. NOF skriver videre at tilsvarende krav også bør stilles for andre organismegrupper som pattedyr og karplanter. NOF presiserer at en ny versjon av Norsk Rødliste må legges til grunn for utredningene om naturmangfold.

Norsk Grotteforbund (NGF) uttaler seg om Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk i brev av 31.10.2010. NGF mener at det i utrednings-, planleggings – og utbyggingsarbeidet må tas de samme

hensyn for traseer for veier og overføringsledninger som det tas for selve anleggsområdet for Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk.

NGF vil informere om at det er registrert kalkførende berggrunn like sør for toppen av Seiskallåfjellet. NGF skriver at det ikke er registrert grotter innenfor planområdene til Seiskallåfjellet eller Kvalhovudet vindkraftverk, men at det generelt finnes mange ukjente grotter. NGF presiserer at det derfor ikke nødvendigvis betyr at arbeidet ikke vil få virkninger for grotter i området. Videre skriver NGF at kartene som er vedlagt de to meldingene ikke er nøyaktige nok til at de kan si om de planlagte overføringsledningene berører kjente grotter, men at de kan se at noen av ledningene går gjennom områder med kalkstein hvor det ofte er grotter.

NGF skriver at de ønsker at, for å minske risiko for ødeleggelser, bør eventuelle nye (kraftigere) overføringsledninger bygges i eksisterende ledningstraseer, ved at gamle ledninger rustes opp. Videre ber NGF om at grotter og karst tas med i utredningsprogrammet. De ber om at denne utredningen gjøres både på selve anleggsområdet på Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk og i aktuelle traseer for veier og overføringsledninger som bygges i tilknytning til anlegget.

NGF presiserer at grotter er viktig både når det gjelder naturvern og friluftsliv og mener derfor det er naturlig at grotter og grotteforekomster blir en del av utredningsarbeidet som skal gjøres. NGF mer om at det, hvis det blir startet utbyggingsarbeider, settes som betingelse at utbyggerne må være oppmerksomme ovenfor eventuelle grotter de måtte oppdage under arbeidet. Hvis det oppdages nye grotter i området ber NGF om at grottas verneverdier og kvaliteter kartlegges for å forhindre arbeid som kan skade grotter i området.

Sørfjorden Velforening og Lokalutvalget i Sørfjorden uttaler seg om Kvalhovudet vindkraftverk i brev av 30.10.2010. De skriver at de i utgangspunktet er skeptiske til den planlagte utbyggingen, og at det er vanskelig å se hva bygden får igjen. Det presiseres derfor at det er viktig at utredningen viser hvilke positive virkninger vindkraftutbygging eventuelt vil tilføre Sørfjorden. Velforeningen og Lokalutvalget i Sørfjorden kommer med følgende ønsker til konsekvensutredningen:

- Virkninger av en utvidelse av fylkesveien med spesielt fokus på eksisterende hus/fritidshus og tomter. Videre bør det utredes hvordan en utvidelse av veien forbi Sørfjorden Dagligvare eventuelt vil påvirke fremtidige driftsmuligheter.
- Utredning av samfunnsøkonomiske virkninger av et alternativt ilandtakningssted med bro/tunell fra Haugvikodden til Skivikodden sett opp mot de allerede foreslåtte kaianleggene.
- Utredning av faren for ising og støy som følge av vindturbinen på Kammen, med spesielt fokus på hyttene ved Haugvikvatnet og ved foten av fjellet.
- Utredning av alternative utbyggingsområder som ikke berører hytte- eller boligområder
- En utredning av virkningene ved prosjektet sett i sammenheng med andre fornybare energikilder.
- Utredning av vindkraftutbyggingens globale, nasjonale og lokale betydning, sett i sammenheng med utbyggingskostnader og virkninger ved tiltaket.

3.7 Grunneiere og privatpersoner

Ingolf J Skivik-Hansen uttaler seg, i brev av 18.10.2010, på vegne av fire familier som har fritidsboliger i området hvor Kvalhovudet vindkraftverk er planlagt. Skivik-Hansen ønsker å presisere at Skiviksaksla og Tverrfjellet er viktige friluftslivsområder i området. Videre skriver han at inngrepene med veiutbygging og båndlegging av areal vil gjøre fjellet fullstendig ubrukelig til rekreasjonsformål, og at dette må tillegges stor vekt i konsesjonsbehandlingen. Skivik-Hansen stiller seg kritisk til tiltakshavers påstand om lokal næringsutvikling med tanke på at det per i dag bor 24 fastboende i bygda og de fleste av disse er pensjonister. Videre informeres det om at det er mellom 80-90 fritidsboliger i området og at en eventuell utbygging vil berøre disse i så stor grad at disse ikke lenger vil kunne benyttes. Det trekkes også frem viktigheten av å bevare uberørte naturområder både for bevaring av naturmangfold, ivaretagelse av urfolks rettigheter og rekreasjon.

Skivik-Hansen kommer med en tilleggsuttalelse i brev av 30.10.2010, hvor han informerer om at havørn hekker i fjellmassivet innover fjorden mot Gjervalen. Videre skriver han at ørnen har sin faste trase nordover mot Tverrfjellet og Skivikaksla, og utkiksplass på Ørnskolten og ved fjorden på Skivikneset. Skivik-Hansen frykter at vindturbiner på Skivikaksla og Tverrfjellet vil blokkere flygetraseen fullstendig, og at dette vil påvirke den lokale bestanden av havørn.

Sonny T. Krogh uttaler seg, i brev av 26.10.2010 om Seiskallåfjellet vindkraftverk. Krogh skriver at han er bekymret for at vindkraftverket skal få negative virkninger for friluftsliv, jakt- og fiske i området. Han opplyser om at området har fiskevann og elver som fisk gyter i og at rypebestanden etter en nedgang i bestanden nå er på vei opp igjen. Krogh stiller også spørsmål om hyttene som ligger i Svartvannåsen/ Krona, og tilhørende vanntilførsel, vil bli berørt av veien opp til vindkraftverket. Videre er Krogh bekymret for at veien som eventuelt skal legges fra ferjeleiet og opp til vindkraftverket vil bli enda farligere for barns ferdsel i området enn den er i dag. Han skriver at hvis det skal bygges vindkraftanlegg i området burde det legges utenom områdene Risåsen og Brattlia, som er det området som er mest brukt og som er mest synlig for bygda.

Trond Telnes uttaler seg til Seiskallåfjellet vindkraftverk, i brev av 28.10.2010. Telnes ønsker en detaljert beskrivelse av landskapet i planområdet, og hvordan tiltaket vil påvirke dette. Videre skriver han at det må utarbeides en detaljert beskrivelse av faunaen og floraen i området. Rapport for fauna bør utarbeides av institusjon tilknyttet Norsk zoologisk forening, og rapporten for flora bør utarbeides av institusjon tilknyttet Norsk botanisk forening.

Når det gjelder temaet friluftsliv påpeker Telnes at dette er vanskelig å kartlegge, da den ikke er organisert i sin helhet. Han påpeker at området i dag brukes til fiske, beite og jakt på småvilt, og at denne aktiviteten står i fare for å forsvinne helt ved en eventuell utbygging. Telnes mener at det bør være en forutsetning at nedbygging av allerede opparbeidet jordbruksareal unngås. Han påpeker at området er svært spredt bebyggt, og det vil være enkelt å unngå forringelse av allerede opparbeidet landbruksområder ved at tiltakshaver velger riktig trase for anleggsvei og kai.

Telnes skriver at mulighetene for bruk av området etter etablering av vindkraftverket må være i fremste rekke når man vurderer vegtrase og kai. Telnes mener at dagens forslag vil føre til store

virksomheter for de omkringliggende eiendommene, og at det finnes flere alternative lokaliteter som er ønsket åpnet for adkomst. Videre skriver Telnes at veg trase må kunne falle sammen med FV17 og siden kunne danne grunnlag for utbedring av denne. Telnes skriver at det må vurderes å legge om adkomsten til vindkraftverket til Østerdalen, som vil kunne medføre en kortere veg, med minimale inngrep i området rundt Jektvik.

Med tanke på reiseliv i området skriver Telnes at det må vurderes fra nasjonalt hold om det er ønskelig med en utbygging i dette området. Han skriver videre at det er planlagt en utvidelse av Svartisen nasjonalpark, og at det er viktig for regionen å kartlegge mulighetene som området har innen turistnæringen. Telnes mener det bør vurderes om området rundt Svartisen og Polarsirkelen kan utnyttes bedre til turisme enn til vindkraft.

Advokat Geir Haugen kommer med uttalelse til Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk i brev av 2.11.2010. Haugen uttaler seg på vegne av Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt (HS RBD) og Røssåga/Toven reinbeitedistrikt (RT RBD). Haugen presiserer at HD RBD er det reinbeitedistriktet i Norge hvor det planlegges flest kraftutbygginger, og hvor det de siste ti årene er blitt gjennomført flere veiprosjekter, hytteutbygginger og kraftledninger. Haugen kommer med følgende punkter til hva en utredning om virkninger for reindrift bør inneholde:

- For reindriften er i prinsippet alle beiteområder like mye verdt, selv om de ikke benyttes årlig, og det kan derfor ikke gjøres en verdiklassifisering av beiteområdene
- Det må stilles krav til at en aktiv reindriftsutøver er med som utreder.
- Det presiseres at utreder ikke skal ta stilling til om folkerettens urfolks vern blir krenket, men fremskaffe tilstrekkelig med opplysninger til at NVE kan ta standpunkt.
- De samlede virkningene av tidligere og planlagte inngrep må kvantifiseres. Det kan angis med hvor mange flere rein som kunne vært i reinbeitedistriktet hvis det ikke hadde vært for inngrepene. Haugen mener at dersom antallet rein som "mangler" er nok til at det kunne vært en reindriftsutøver til, vil folkeretten være overskredet.

Haugen presiserer at det bør engasjeres folkerettssakkyndige til å utrede forholdet til folkeretten. Videre mener Haugen at det må stilles krav til konsesjonssøker at reinbeitedistriktene får anledning til å uttale seg om forslag til reindriftssakkyndige som skal stå for utredningen.

3.8 Tiltakshavers kommentarer til innkomne høringsuttalelser

Nord-Norsk Vindkraft (NNV) uttaler seg til innkomne høringsuttalelser i brev av 20.12.2010. Til høringsuttalelsene fra Sametinget, reindriftsforvaltningen og Advokat Geir Haugen, skriver NNV at reindriftsforvaltningens krav til KU program er mer omfattende enn det som har vært vanlig i de KU-programmene som er fastsatt de senere år. NNV ser ikke noen grunn til at de i dette tilfellet skal utvides utover det som vanligvis settes av utredningskrav. Når det gjelder eventuell iskast, skriver NNV at dette vil være mest aktuelt på Seiskallåfjellet, som ligger opptil 250 m høyere over havet enn Kvalhovudet. NNV mener at, ettersom Seiskallåfjellet ikke brukes til vinterbeite, er det neppe behov for omfattende utredninger om betyding av iskast for reindriften.

Som tilbakemelding på innspill fra Advokat Geir Haugen, skriver NNV at Haugen refererer til ”foreliggende reindriftsutredning” uten at det fremgår hvilken utredning det siktes til, og at det derfor er vanskelig å kommentere hans uttalelser. NNV ser ingen noen grunn til at det skal kreves at en reindriftsutøver skal være med som utreder. Etter NNVs oppfatning skal utredningen være objektiv og reindriftsutøvers syn på saken skal være en del av helheten, men ikke et styrende element i utredningen. Etter NNVs oppfatning har en bygging av vindkraftverk på Seiskallåfjellet og Kvalhovudet ingen folkerettslige implikasjoner, selv om det kan få betydning for utøvelse av reindriften som næring.

Når det gjelder høringsuttalelsen fra FNF Nordland skriver NNV at forslag til KU- program ble skrevet før naturmangfoldloven trådte i kraft, men at det likevel inneholder de fleste elementene som er nevnt i FNF Nordlands brev. NNV har ingen innvendinger mot at programteksten utdypes nærmere.

Som tilbakemelding på høringsuttalelsen fra Fylkesmannen i Nordland vil NNV påpeke at et bedre kunnskapsnivå like gjerne kan føre til at det avdekkes et lavere konfliktnivå enn opprinnelig antatt. NNV skriver at utredning av INON alltid er med i konsekvensutredninger under kapitlet ”Annen arealbruk”, selv om det ikke er eksplisitt nevnt i KU-programmet. Vedrørende Fylkesmannens innspill til utredning av verneområder kan ikke NNV se at naturmangfoldloven § 49 har noe mer enn teoretisk relevans i denne sammenheng.

Som kommentar til uttalelsene fra Norsk Grotteforbund skriver NNV at grotteregistrering ikke tidligere har vært eksplisitt krevd i et KU-program. Dersom det skulle kreves i dette tilfelle, forutsetter NNV at det kun må være i form av en overflatisk undersøkelse av potensialet for funn.

Når det gjelder høringsuttalelsen fra Norsk Ornitologisk Forening skriver NNV at de er enig med NOF i at det i rimelig omfang bør gjennomføres felt-registreringer av faunaen, dersom tilgjengelig materiale ikke gir tilstrekkelig informasjon om forholdene for dyrelivet i vindparkene.

Som tilbakemelding på innspill fra Sonny T. Krogh, skriver NNV at man ved å gjøre innkomne tilbakemeldinger tilgjengelig for de aktuelle utrederne vil kunne få svar på de fleste av spørsmålene. Dette gjelder også for spørsmålene som legges frem i brevet fra Trond Ternes.

Når det gjelder høringsinnspill fra Direktoratet for naturforvaltning skriver NNV at de i 2007 prioriterte å få meldingene om at planleggingen var startet ut så rask som mulig, slik at berørte parter kunne få kjennskap til planene og anledning til å komme med innspill i en tidlig fase av arbeidet. NNV informerer om at det, i den anledning, ble holdt informasjonsmøter med grunneiere og Rødøy kommune i november 2007. NNV skriver videre at en mer detaljert beskrivelse av problemstillingene knyttet til planene vil komme i konsekvensutredningene.

Når det gjelder planlegging av utvidelse av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark informerer NNV om at det er verdt å merke seg at eksisterende 420 kV linje, som i dag ligger i yttergrensen av nasjonalparken, vil bli en del av nasjonalparken dersom denne blir utvidet vestover mot Nordfjordneset. I tillegg skriver NNV at Statnett vurderer å bygge en ny 420 kV linje parallelt med den eksisterende linjen gjennom den utvidete nasjonalparken, noe som vil øke omfanget av tekniske inngrep i verneområdet. NNV informerer om at de har foreslått for Statnett en alternativ trasé som legges gjennom vindparken via Øresvik og videre sørover. Denne løsningen vil ikke berøre nasjonalparken.

3.9 Merknader fra Miljøverndepartementet

Utkast til utredningsprogram ble forelagt Miljøverndepartementet (MD) 14.03.2011. NVE mottok kommentarer fra Miljøverndepartementet (MD) til utkast til utredningsprogrammene i brev av 24.06.2011. MD kommer med følgende merknader til forelagte utredningsprogram i fylkene Vest-Agder, Rogaland, Sogn og Fjordane, Nordland og Finnmark;

Bakgrunn for utredningsprogram

MD påpeker at det tydelig må gå frem av utredningsprogrammenes innledning at programmet skal tolkes i lys av notatet "*Bakgrunn for utredningsprogram*".

Kulturminner

MD viser videre til pågående avklaringsprosess mellom Olje- og energidepartementet og MD om håndtering av lovpålagte undersøkelser i medhold av kulturminneloven § 9 i vindkraftsaker. MD ber NVE gjøre det klart overfor tiltakshaver at det kan komme presiseringer knyttet til håndtering av automatisk fredete kulturminner når denne avklaringen foreligger.

Landskap

MD ber om at visualiseringspunktene også vurderes og velges i samråd med fylkesmannen og kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen.

MD ber om at det går frem av utredningsprogrammene at samlede virkninger for landskapet skal illustreres ved hjelp av fotovisualiseringer der det er planlagte og/eller etablerte vindkraftverk innenfor en radius på cirka 30 kilometer.

Naturmangfold

Miljøverndepartementet ber om at utredningsprogrammene sikrer at det utarbeides konsekvensutredninger som gir et tilfredsstillende grunnlag for å vurdere bestemmelsene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12, jamfør naturmangfoldloven § 7. Dette innebærer blant annet at utredningsprogrammene må legge opp til å utrede hvilke virkninger tiltakene kan få for alle prioriterte, truede og nær truede arter og utvalgte, truede og nær truede naturtyper. Påvirkningen på disse arter og naturtyper skal vurderes ut fra den samlede belastningen de er eller vil bli utsatt for, det vil si påvirkninger også fra andre eksisterende og fremtidige tiltak. Dette gjelder for lokale bestander og forekomster i tillegg til artene og naturtypene på landsbasis. Der hvor eksisterende kunnskap er mangelfull må det gjennomføres feltundersøkelser.

MD ber om at det henvises til Norsk Rødliste for naturtyper (2011) i relevante punkter i utredningsprogrammet.

Når det gjelder tiltak som kan ha virkning på verneområder, også der tiltaket ligger utenfor verneområdets grenser, vises det til naturmangfoldloven § 49 om at hensynet til verneverdiene skal tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis og ved fastsetting av vilkår. Miljøverndepartementet ber om at de aktuelle utredningsprogrammene legger opp til å fremskaffe informasjon som gjør det mulig for konsesjonsmyndigheten å vurdere dette.

MD anbefaler NVE å omformulere kulepunkt som omhandler før- og etterundersøkelser for naturmangfold under kapittel 2 *Prosess og metode*.

MD viser til tematiske konfliktvurderinger for prosjektene, og ber NVE vurdere om det er hensiktsmessig å prioritere videre konsesjonsbehandling i sakene med høyt konfliktnivå. Eksempelvis Nordkyn vindkraftverk og Falesrassa vindkraftverk.

MD viser til pågående avklaringsprosess mellom Olje- og energidepartementet og MD om utarbeidelse av en mal som ivaretar bestemmelsene i naturmangfoldloven og vannforskriften på en tilfredsstillende måte i utredningsprogram for konsesjonssaker. MD ber NVE gjøre det klart overfor tiltakshaver at det kan komme presiseringer knyttet til ovennevnte når denne avklaringen foreligger.

Regionale planer

MD ber NVE avvente konsesjonsbehandling i områder hvor det er igangsatt utarbeidelse av regionale planer for vindkraft.

3.10 Kommentarer til Miljøverndepartementets merknader

Bakgrunn for utredningsprogram

Miljøverndepartementet(MD) påpeker at det tydelig må gå frem av utredningsprogrammenes innledning at programmet skal tolkes i lys av notatet "*Bakgrunn for utredningsprogram*". NVE vil presisere at det i innledningen til utredningsprogram alltid vises til høringsuttalelser og NVEs vurderinger i "*Bakgrunn for utredningsprogram*". I tillegg må vi bemerke at programpostene er tydelige og konkrete og gir i liten grad rom for tolkning. Vår erfaring er at tiltakshaverne alltid vurderer "*Bakgrunn for utredningsprogram*" som viktig å studere før bestilling av relevant utredningskompetanse for å gjennomføre de pålagte utredningene. MDs forslag er en unødvendig tydeliggjøring som etter vår mening ikke bør inngå i våre prosessuelle vedtak.

Kulturminner

MD viser videre til pågående avklaringsprosess mellom Olje- og energidepartementet og MD om håndtering av lovpålagte undersøkelser i medhold av kulturminneloven § 9 i vindkraftsaker. MD ber NVE gjøre det klart overfor tiltakshaver at det kan komme presiseringer knyttet til håndtering av automatisk fredete kulturminner når denne avklaringen foreligger.

NVE gjør oppmerksom på at vindkraftsøknader vil behandles i henhold til gjeldende praksis inntil eventuelle resultater fra avklaringsprosessen mellom OED og MD foreligger.

Landskap

MD ber om at visualiseringspunktene også vurderes og velges i samråd med fylkesmannen og kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen. I tilknytning til programpunktet om visuelle virkninger ber NVE tiltakshaver om å vurdere forslag til fotostandpunkt i høringsuttalelser i samråd med fagutreder og berørt kommune. Som nevnt over beskriver NVE i fremgangsmåten for utredningstema landskap at tiltakshaver bør vurdere forslag til fotostandpunkt i høringsuttalelsene i samråd med

fagutreder og berørt kommune. Videre mener vi at det i tredje kulepunkt under utredningstema landskap og henvisning til NVEs veileder 05/2007 samlet gir en god og konkret veiledning til hvilke visualiseringspunkter som bør velges. En ytterligere byråkratisering av valg av visualiseringspunkter synes fundert på et grunnlag som er uavhengig av hva som faktisk står i programmet. NVE kan ikke ta MDs forslag til følge.

NVE kan slutte seg til MDs forslag om at samlede virkninger bør illustreres ved hjelp av fotorealistiske visualiseringer der det er planlagte og /eller etablerte vindkraftverk innenfor en radius på ca 30 kilometer. Dette forutsetter at visualiseringene får en kvalitet som kan tilføre saksbehandlingen beslutningsrelevant informasjon om samlede virkninger for landskapet. NVE mener at krav om visualisering av flere vindkraftverk ikke bør inngå som et standardkrav i utredningsprogram i områder med flere prosjekter nær hverandre. NVE legger til grunn at visualiseringer som skal gi informasjon om samlede virkninger for landskapet må knyttes til de prosjektene som meddeles konsesjon. Prosjekter som er fremmet og som NVE anbefaler blir trukket, eller prosjekter som ikke meddeles konsesjon bør ikke inngå i denne type visualiseringer. NVE mener derfor at fotorealistiske visualiseringer av flere prosjekter normalt bør kreves som tilleggsutredninger der dette vurderes som relevant.

Naturmangfold

NVE kan i hovedsak slutte seg til MDs endringsforslag, og vil foreta nødvendige endringer i utredningsprogrammene.

MD viser til tematiske konfliktvurderinger for prosjektene, og ber NVE vurdere om det er hensiktsmessig å prioritere videre konsesjonsbehandling i sakene med høyt konfliktnivå. Eksempelvis Nordkyn vindkraftverk og Falesrassa vindkraftverk. NVE vil avvente fylkesdelplan for vindkraft i Finnmark. Når planen foreligger vil NVE foreta en prioritering av hvilke prosjekter som skal tas til behandling og hvilke prosjekter som skal anmodes trukket.

MD viser til pågående avklaringsprosess mellom Olje- og energidepartementet og MD om utarbeidelse av en mal som ivaretar bestemmelsene i naturmangfoldloven og vannforskriften på en tilfredsstillende måte i utredningsprogram for konsesjonssaker. MD ber NVE gjøre det klart overfor tiltakshaver at det kan komme presiseringer knyttet til ovennevnte når denne avklaringen foreligger. NVE gjør oppmerksom på at vindkraftsøknader vil behandles i henhold til gjeldende praksis inntil eventuelle resultater fra avklaringsprosessen mellom OED og MD foreligger.

Regionale planer

MD ber NVE avvente konsesjonsbehandling i områder hvor det er igangsatt utarbeidelse av regionale planer for vindkraft.

Fylkesdelplaner for vindkraft der dette foreligger, skal inngå som beslutningsgrunnlag i NVEs konsesjonsbehandling. Dersom NVE skal sluttbehandle prosjekter før en eventuell fylkesdelplan er vedtatt, vil dette være i forståelse med den aktuelle fylkeskommunen.

3.11 Tematiske konfliktvurderinger

3.11.1 Generelt om tematiske konfliktvurderinger

Tematiske konfliktvurderinger ble behandlet i Stortingsmelding nr. 11 (2004-2005) Sametingets virksomhet i 2003. Gjennom konfliktvurderingene skal det systematiseres og kategoriseres informasjon om mulige konflikter mellom planlagte vindkraftverk og de ulike sektorinteressene, og derigjennom legge til rette for avklaring av disse gjennom konsesjonsbehandlingen. Målsetningen skal være å bidra til å finne vindkraftprosjekter som i størst mulig grad kan forenes med de ulike sektorinteressene.

Følgende temaer inngår i konfliktvurderingene:

- Miljø og kulturminner - konfliktvurderingen foretas av Direktoratet for Naturforvaltning og Riksantikvaren
- Reindrift - konfliktvurderingen foretas av Reindriftsforvaltningen
- Forsvaret - konfliktvurderingen foretas av Forsvarsbygg

NVE har fått ansvaret for å koordinere og sikre gjennomføringen av tematiske konfliktvurderinger av meldte og konsesjonssøkte vindkraftverk. En rekke andre temaer som ikke inngår i konfliktvurderingene, som for eksempel infrastruktur, vindressurser og økonomi, vil selvfølgelig også inngå som sentrale temaer i konsesjonsbehandlingen.

Prosjektene kategoriseres etter følgende generelle karakterskala:

- Kategori A: Ingen konflikt
Kategori B: Mindre konflikt
Kategori C: Middels konflikt, men mulig å redusere konflikt ved avbøtende tiltak som for eksempel mindre justeringer av parken som flytting/fjerning av et mindre antall vindturbiner. Eventuelt et område med stor verdi men stor usikkerhet om konfliktgrad, men hvor sektormyndighet tror konfliktgraden vil være stor ("føre var").
Kategori D: Stor konflikt, men mulig å redusere konflikt ved avbøtende tiltak som for eksempel omfattende justeringer av parken som flytting/fjerning av et større antall vindturbiner.
Kategori E: Svært stor konflikt. Avbøtende tiltak vil ikke kunne redusere konflikt.

3.11.2 Tematisk konfliktvurdering av de planlagte vindkraftverkene

Forsvarsbygg uttaler seg i brev av 19.10.2010. Etter en vurdering i Forsvarets fagorganer med ansvar for Forsvarets installasjoner for elektronisk infrastruktur, gir de både Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk kategori A.

Direktoratet for Naturforvaltning kommer med tematisk konfliktvurdering av Kvalhovudet og Seiskallåfjellet vindkraftverk i brev av 25.1.201.

Seiskallåfjellet vindkraftverk er gitt samlet kategori D. Dette er gitt med bakgrunn i at området vurderes å ha potensial for rødlistede fuglearter, INON fra fjord til fjell, potensial for fangstrelaterte kulturminner innenfor planområdet, og kort avstand til Saltfjellt-Svartisen nasjonalpark som er planlagt utvidet. Det eksisterende kunnskapsgrunnlaget vurderes som dårlig og anbefales gjennomføring av feltbefaring for naturmiljø og kulturminner/kulturmiljø.

Kvalhovudet vindkraftverk er gitt samlet kategori C. Denne kategorien er gitt med bakgrunn i at området vurderes å ha potensial for rødlistede fuglearter, berører noe INON sone 1-3, regnes som et tradisjonelt friluftsområdet, og har potensial for fangstrelaterte kulturminner innenfor planområdet. Det eksisterende kunnskapsgrunnlaget vurderes som dårlig både for naturmiljø, kulturminner og kulturmiljø, og for landskap. Det anbefales derfor feltundersøkelser for naturmiljø og kulturminner/kulturmiljø.

DN presiserer at det er viktig at de to prosjektene sees i sammenheng, og da også i sammenheng med eventuell vannkraftutbygging i området (jf utbyggingen av Smibelg og Storåvatn kraftverk som ligger hos OED for sluttbehandling). De skriver også at det er potensial for samlede virkninger når det gjelder landskap. Videre skriver DN at potensial for samlet belastning på eventuelle rødlistede eller andre viktige fuglearter må vurderes i tråd med forvaltningsmål for arter og prinsippet om samlet belastning i naturmangfoldloven.

4 Generelt om utredningsprogram for vindkraftverk

En konsekvensutredning skal i nødvendig utstrekning omfatte de punkter som er listet opp i vedlegg III i forskrift om konsekvensutredninger av 1.7.2009. På bakgrunn av forskriften, innholdet i meldingen, innkomne høringsuttalelser og egne vurderinger skal NVE meddele et eget utredningsprogram for tiltaket. I tillegg er forslag til utredningsprogram som tiltakshaver la frem i meldingen, lagt til grunn for vurderingen. Utredningsprogrammet er tematisk oppdelt, og omtaler både problemstillinger som skal belyses og fremgangsmåte.

I utredningsprogrammet skal NVE spesifisere og avgrense utredningskravene for direkte og indirekte virkninger for miljø, naturressurser og samfunn til de forhold som etter NVEs vurdering er vesentlige og beslutningsrelevante.

NVE har utformet utredningsprogram for Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk. Intern infrastruktur, dvs. kabler fra hver enkelt vindturbin til en felles transformator for vindkraftverkene, nødvendige elektriske anlegg for nettilknytning, interne veier og atkomstvei, omfattes også av utredningsprogrammene. Utredningsprogrammene er gitt til tiltakshaver i eget brev.

5 NVEs kommentarer til utredningsprogrammene

Nedenfor følger NVEs kommentarer til innkomne høringsuttalelser. Høringsuttalelser er kommentert der NVE mener det er behov for avklaringer og/eller presiseringer. Herunder kommenteres også eventuelle krav fra høringsinstanser som ikke er tatt med i utredningsprogrammet.

Etter NVEs vurdering vil en konsekvensutredning som gjennomføres etter det fastsatte utredningsprogrammet gi et godt grunnlag for å kunne vurdere om det meldte vindkraftverket bør etableres eller ikke.

6 Tiltaksbeskrivelse

6.1 Beskrivelse og begrunnelse for tiltakene

Sørfjorden Velforening og Lokalutvalget i Sørfjorden ønsker en utredning av virkningene ved Kvalhovudet vindkraftverk sett i sammenheng med andre fornybare energikilder. Videre ber de om en utredning av vindkraftutbyggingens globale, nasjonale og lokale betydning, sett i sammenheng med utbyggingskostnader og virkninger ved tiltaket.

NVE vil her vise til fjerde kulepunkt under tema "Beskrivelse og begrunnelse for tiltaket", hvor det står at det skal gjennomføres en kortfattet sammenligning av miljøvirkinger fra vindkraftproduksjon med miljøvirkinger fra elektrisitetsproduksjon fra andre fornybare energikilder.

6.2 Vurdering av alternativer

Reindriftsforvaltningen ber om at 0-alternativet beskrives. NVE vil her vise til første kulepunkt under "Vurdering av alternativer", hvor det står at det, på bakgrunn av tilgjengelig kunnskap, skal gis en kort beskrivelse av forventet utvikling i planområdet og tilgrensende områder dersom vindkraftverket ikke realiseres (0-alternativet).

6.3 Forholdet til andre planer

Sametinget skriver at det må tas med i vurderingen at vindkraft i dag ikke er en lønnsom kraftproduksjon og er avhengig av statlige subsidier og et felles nordisk sertifikatmarked fra 2012. NVE vil her vise til fjerde kulepunkt under tema "Forholdet til andre planer", hvor det står at det skal gis en oversikt over eventuelle offentlige og private tiltak som vil være nødvendige for gjennomføringen av tiltaket.

DN informerer om at østre del av vindkraftverkets planområde ligger kun 4 km fra den vestligste delen av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, og at det nå pågår et arbeid med å utvide nasjonalparken i Melfjordområdet, herunder på halvøya mellom Melfjorden og Nordfjorden. DN mener at det er

potensial for konflikt mellom deler av verneformålet og vindkraftutbygging, og dette må vurderes nærmere i konsekvensutredningen. NVE vil her vise til andre kulepunkt under "Forholdet til andre planer", hvor det står at tiltakets mulige virkninger for områder som er vernet, eller planlagt vernet etter kulturminneloven, naturmangfoldloven, plan- og bygningsloven, og vassdrag vernet etter Verneplan for vassdrag, skal beskrives. Det skal også vurderes hvordan tiltaket eventuelt kan påvirke verneformålet. Videre står det i andre kulepunkt under "Inngrepsfrie naturområder og verneområder" at tiltakets virkninger for verneområder skal beskrives jf. nmfl. §49.

6.4 Infrastruktur og nettilknytning

Sametinget forutsetter at det blir foretatt en samlet regional analyse av planlagt kraftutbygging og nettkapasitet. Statnett opplyser om at eventuell vindkraftutbygging i Rødøy vil bli matet inn på sentralnettet i Svartisen/Rana- området, og den meldte vindkraften vil derfor måtte konkurrere med andre vindkraft- og småkraftprosjekter i Nordland og delvis i Troms og Finnmark, om ledig nettkapasitet. NVE vil her viser til fjerde kulepunkt under tema "Infrastruktur og nettilknytning" hvor det står at kapasitetsforholdene i overføringsnettet i området og behov for tiltak i eksisterende nett skal beskrives. Videre står det at beskrivelsen skal sees i sammenheng med andre planer for kraftproduksjon i området.

Sørfjorden Velforening og Lokalutvalget i Sørfjorden skriver at virkninger av en utvidelse av fylkesveien i forbindelse med Kvalhovudet vindkraftverk, bør utredes med spesielt fokus på eksisterende hus/fritidshus og tomter. Videre ber de om at det utredes hvordan en utvidelse av veien forbi Sørfjorden Dagligvare eventuelt vil påvirke fremtidige driftsmuligheter. Velforeningen og Lokallaget i Sørfjorden ber også om at samfunnsøkonomiske virkninger av et alternativt ilandføringssted med bro/tunell fra Haugvikodden til Skivikodden utredes, og sammenlignes med de allerede foreslåtte kaianleggene.

Sonny T. Krogh stiller spørsmål om hyttene som ligger i Svartvannåsen/ Krona, og tilhørende vanntilførsel, vil bli berørt av veien opp til Seiskallåfjellet vindkraftverk. Videre er Krogh bekymret for at veien som eventuelt skal legges fra ferjeleiet og opp til vindkraftverket vil bli enda farligere for barns ferdsel i området enn den er i dag. Han skriver at hvis det skal bygges vindkraftanlegg i området burde det legges utenom områdene Risåsen og Brattlia, som er det området som er mest brukt og som er mest synlig for bygda.

Trond Telnes skriver at mulighetene for bruk av området etter etablering av vindkraftverket må være i fremste rekke når man vurderer vegtrase og kai. Telnes mener at dagens forslag vil føre til store konsekvenser for de omkringliggende eiendommene, og at det finnes flere alternative lokaliteter som er ønsket åpnet for adkomst. Videre skriver Telnes at veg trasé må kunne legges til FV17 og danne grunnlag for utbedring av denne. Telnes skriver at det må vurderes å legge om adkomsten til vindkraftverket til Østerdalen, som vil kunne medføre en kortere veg med minimal inngripen i området rundt Jektvik.

NVE vil her vise til tredje kulepunkt under tema "Infrastruktur og nettilknytning" hvor det står at alternative traseer for adkomstvei skal kartfestes og beskrives. Videre vil NVE vise til andre kulepunkt i kapittelet om "Prosess og metode", hvor det står at virkningene av nettilknytningen, adkomst- og internveier, oppstillingsplasser, bygninger og kaier skal utredes, og at plantilpasninger, traséjusteringer og/eller andre tiltak som kan redusere mulige virkninger skal vurderes.

7 Prosess og metode

Flere høringsinstanser, deriblant Fylkesmannen, skriver at det bør stilles krav om at det, så langt som mulig, skal foreslås avbøtende tiltak for å begrense virkningene ved eventuell vindkraftutbygging i området. Utredningsprogrammet inneholder konkrete anbefalinger om metodikk og fremgangsmåte for gjennomføring av utredningene. NVE vil her vise til andre kulepunkt under kapittelet om Prosess og metode hvor det blant annet står at plantilpasninger, traséjusteringer og/eller andre tiltak som kan redusere mulige virkninger skal vurderes. Videre skriver Fylkesmannen at DN's håndbøker bør legges til grunn for utredningene. NVE vil her vise til femte kulepunkt under "Prosess og metode", hvor det står at NVE anbefaler at det i utredningsarbeidet benyttes standard metodikk, herunder Miljødepartementets veileder om konsekvensutredning etter plan – og bygningsloven, Direktoratet for naturforvaltnings håndbøker og NVEs veiledere.

8 Tiltakets virkninger for miljø og samfunn

8.1 Visuelle forhold

8.1.1 Landskap

Fylkesmannen skriver at planområdet til Seiskallåfjellet vindkraftverk ligger nær grensen til Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, og at det derfor må gjøres en utredning av vindkraftverket eventuelle virkninger for verneområdet, herunder en synliggjøring og vurdering av visuelle virkninger for fjellområdene innenfor nasjonalparken. Videre skriver Fylkesmannen at Nordfjorden i Rødøy er det eneste stedet hvor Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark dekker arealer ned til sjøen. Fylkesmannen mener derfor at vindkraftverkets eventuelle visuelle innvirkning på dette fjordsystemet må synliggjøres og vurderes. Trond Telnes ønsker en detaljert beskrivelse av landskapet i planområdet, og hvordan tiltaket vil påvirke dette. NVE vil her vise til andre kulepunkt under tema "Landskap" hvor det blant annet står at tiltakets virkninger for landskapsverdiene skal beskrives og vurderes.

DN skriver at en utredning bør omfatte en vurdering av landskapet "i seg selv" og ikke bare som en funksjon av synlighet fra utvalgte lokaliteter. DN mener at landskapet bør vurderes opp mot den(de) landskapsregion(er) det er en del av i forhold til representativitet, sjeldenhet med mer. Det presiseres videre at det er viktig at også vindkraftanleggets influensområde omfattes av landskapsanalysen, og at analysen bør bygge på en metodikk som gjør den etterprøvbar. Etter NVEs vurdering vil dette bli

tilstrekkelig ivaretatt gjennom utredningspunkter og beskrevne fremgangsmåte under tema "Landskap".

Ved visualisering av vindkraftverkene, mener Fylkesmannen, at det bør presiseres at det skal brukes normalobjektiv i fotomontasjene. Fylkesmannen vil spesielt bemerke at det bør stilles krav om utarbeidelse av siktlinjer og fotomontasjer fra representative punkt på Melfjorden og fra de sentrale delene av Svartisen. Videre mener Fylkesmannen at det bør kartfestes soner der vindturbinene, ut fra ulike alternativer, vurderes å ha dominerende innvirkning på omliggende områder og vesentlig innvirkning på omgivelsene. Etter NVEs vurdering blir visualisering av landskapet tilstrekkelig ivaretatt gjennom kulepunkt og fremgangsmåte under tema "Landskap" i utredningsprogrammene. Spesielt vil NVE her vise til fjerde kulepunkt hvor det står at vindkraftverket skal visualiseres fra representative steder; eksempelvis fra bebyggelse, verdifulle kulturminner/ kulturmiljø, vernede objekter eller områder, viktige reiselivsattraksjoner og friluftsområder som blir berørt av området. NVE ber også om at tiltakshaver vurderer forslag til fotostandpunkt i høringsuttalelsene i samråd med fagutredning og berørt kommune.

Som grunnlag for utredning av virkninger for landskap anbefaler Fylkesmannen at det gjennomføres en romlig landskapskartlegging, utviklet for planlegging på landskapsnivå i henhold til en metode som er utviklet ved tidligere Norsk Institutt for Jord og Skogkartlegging (NIJOS), nå Skog og Landskap. Fylkesmannen viser også til at det er under utarbeidelse en veileder om landskap i konsekvensutredninger av vindkraftverk, som et samarbeid mellom DN, NVE og RA. Nordland fylkeskommune anbefaler at det brukes en metodikk i henhold til "*Nasjonalt referansesystem for landskap*", og at det gjennomføres på det mest detaljerte nivået (landskapsområder). Når det gjelder fotorealistiske visualiseringer og synlighetskart anbefaler Nordland fylkeskommune at NVE veileder 05-07 "*Visualisering av planlagte vindkraftverk*" legges til grunn. Etter NVEs vurdering vil tema "Landskap" bli tilstrekkelig utredet gjennom beskrevne fremgangsmåte, hvor det blant annet står at landskapet skal beskrives i henhold til "*Nasjonalt referansesystem for landskap*".

8.1.2 Kulturminner og kulturmiljø

Når det gjelder kulturminner og kulturmiljø kommer Sametinget med en rekke forslag til punkter som bør tas med i utredningsprogrammene for kulturminner og kulturmiljø. Sametinget ber om at det gjøres visualiseringer av tiltakets innvirkning på landskapet i Melfjordbotn. Sametinget skriver videre at fjellområdene generelt sett er dårlig undersøkt med hensyn til samiske kulturminner og kulturmiljøer, og ber derfor om at konsekvensutredningen inneholder en fullstendig gjennomgang av hva som er gjort tidligere når det gjelder registreringer, utredninger og arkeologiske undersøkelser, og at det deretter kompletteres med nye registreringer og undersøkelser i henhold til kulturminneloven § 9, herunder også intervjuundersøkelser. Etter NVEs vurdering blir en utredning av vindkraftverkens visuelle virkninger tilstrekkelig ivaretatt gjennom kulepunkter og beskrevne fremgangsmåte under tema "Kulturminner og kulturmiljø" i utredningsprogrammet. NVE har videre, gjennom konsultasjon med sametinget, gjennomgått Sametingets ønsker/krav til utredninger for kulturminner og kulturmiljø. I protokoll fra konsultasjonsmøtet den 29.11.2010 omtales blant annet Sametingets krav om at

undersøkelsesplikten jf. § 9 i kulturminneloven bør oppfylles før konsesjonsvedtak fattes. Når det gjelder tidspunkt for gjennomføring av undersøkelsesplikten jf. § 9 i kulturminneloven, er NVE og Sametinget omforent med at det ikke er enighet om når § 9 undersøkelser skal gjennomføres og temaet blir derfor ikke videre kommentert her.

8.1.3 *Friluftsliv og ferdsel*

FNF skriver at utredningen må omfatte blant annet friluftslivets verdi og betydning både lokalt, regionalt, nasjonalt og til alle årstider. FNF skriver videre at det må vurderes i hvilken grad opplevelseskvalitetene endres/reduseres, områdets potensial for utøvelse av fremtidig friluftsliv, og tiltakets virkninger for jakt i området. Ingolf J Skivik-Hansen skriver at Skiviksaksla og Tverrfjellet er viktige friluftslivsområder for unge og voksne i området, og er bekymret for at inngrepene med veiutbygging og båndlegging av areal vil gjøre fjellet fullstendig ubrukelig til rekreasjonsformål. Skivik-Hansen informerer videre om at det er mellom 80-90 fritidsboliger i området og mener at en eventuell utbygging vil berøre disse i så stor grad at disse ikke lenger vil kunne benyttes. Trond Telnes skriver at det er vanskelig å kartlegge friluftsliv i området, da den ikke er organisert i sin helhet. Han påpeker at området i dag brukes til fiske, beite og jakt på småvilt, og at denne aktiviteten står i fare for å forsvinne helt ved en eventuell utbygging. NVE vil her vise til kulepunkter og fremgangsmåte under tema ”Friluftsliv og ferdsel”, hvor det blant annet stilles krav om at det skal vurderes hvordan tiltaket vil påvirke friluftslivet i planområdet og tilgrensende områder. NVE anbefaler, i beskrevne fremgangsmåte, at DNs håndbøker nr. 18 ”*Friluftsliv i konsekvensutredninger etter plan – og bygningsloven*” og nr. 25 ”*Kartlegging og verdsetting av friluftsområder*” benyttes i utredningen. Når det gjelder tiltakenes virkninger for jegerinteresser vil NVE vise til tema ”Landbruk”, hvor det blant annet står at det skal gjøres en vurdering av tiltakets eventuelle virkninger for jakt.

Direktoratet for Naturforvaltning (DN) anbefaler at håndbok 25-2004 *Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder* benyttes for verdifastsettelse av friluftslivsområder. NVE vil her vise til beskrevne fremgangsmåte under tema ”Friluftsliv og ferdsel”, hvor ovennevnte håndbok foreslås å benyttes i utredningen. Videre skriver DN at friluftslivsutredningen bør omfatte alternative områder brukerne (av berørte områder) har for tilsvarende friluftslivsaktiviteter. NVE vil her vise til tredje kulepunkt under tema ”Friluftsliv og ferdsel”, hvor det står at alternative friluftsområder med tilsvarende aktivitetsmuligheter skal beskrives.

8.2 **Naturmangfold**

FNF ber om at det i utredningen må avklares hvordan vindkraftverket vil påvirke naturmangfoldet i form av forstyrrelser, habitatforringelser, kollisjoner med fugl og virkningene knyttet til veier og kraftledninger. Videre ber FNF om at det avklares hvilke naturtyper og arter (vanlige og rødlistearter) og andre naturverdier som vil forventes å bli berørt. Når det gjelder fugl ber FNF om at utredningen omfatter hvilke arter som finnes i området, deriblant trekkende arter, hekkelokaliteter, viktige rasteplasser, og hvilke virkninger tiltaket vil ha for fuglene som bruker området som rasteplass og til

næringssøk. Etter NVEs vurdering blir dette tilstrekkelig ivaretatt gjennom kulepunkter under tema "Naturmangfold".

Både Fylkesmannen og Direktoratet for Naturforvaltning (DN) skriver at data om naturtyper og naturmangfold må suppleres med feltundersøkelser. Fylkesmannen presiserer at det vil være spesielt viktig at fugl kartlegges i hekketida og undersøkes under vår- og høsttrekket, og at kartlegging av naturtyper foretas i vekstsesongen. NVE vil her vise til fremgangsmåtene under tema "Naturmangfold", hvor det står at det skal gjennomføres feltbefaring der eksisterende dokumentasjon er mangelfull. Videre står det i åttende kulepunkt under "Prosess og metode" at der det er gjennomført registreringer skal det oppgis dato for feltregistreringer, befaringsrute og hvem som har utført feltarbeidet og artsregistreringene.

NOF reagerer på at det i forslag til utredningsprogrammene står at utredningene knyttet til fauna skal gjøres ved bruk av eksisterende informasjon. NOF mener at det ikke er forsvarlig å ta det for gitt at det allerede finnes tilfredsstillende datagrunnlag for å gjøre reelle og gode konsekvensutredninger. NOF, avdeling Nordland krever derfor at tiltakshaver må pålegges å avsette tilstrekkelig med ressurser til å utføre en grundig kartlegging av fauna i området, med spesiell vekt på rødlistearter. NVE vil her vise til fremgangsmåtene under tema "Naturmangfold", hvor det står at det skal gjennomføres feltbefaring der eksisterende dokumentasjon er mangelfull. NOF skriver videre at tilsvarende krav også bør stilles for andre organismegrupper som pattedyr og karplanter. Etter NVEs vurdering blir dette ivaretatt gjennom kulepunkt under tema "Naturtyper og vegetasjon" og "Andre dyrearter". NOF presiserer at en ny versjon av Norsk Rødliste vil presenteres om få dager og at denne må legges til grunn for utredningene om naturmangfold. NVE vil her vise til at det i kulepunkt under tema "Naturmangfold" står presisert at Norsk Rødliste 2010 skal legges til grunn for utredningene.

Skivik-Hansen infomerer om at havørn hekker i fjellmassivet innover fjorden mot Gjervalen. Videre skriver han at ørnen har sin faste trase nordover mot Tverrfjellet og Skivikaksla, og utkiksplass på Ørnskolten og ved fjorden på Skivikneset. Skivik-Hansen frykter at vindturbiner på Skivikaksla og Tverrfjellet vil blokkere flygetraseen fullstendig, og at dette vil påvirke den lokale bestanden av havørn. Etter NVEs vurdering vil tiltakets virkninger for ansvarsarter, som havørn, bli tilstrekkelig utredet gjennom kulepunkt under tema "Fugl", og sjette og syvende kulepunkt under tema "Prosess og metode".

Sonny T. Krogh opplyser blant annet om at området hvor Seiskallåfjellet vindkraftverk er planlagt har fiskevann og elver som fisk gyter i og at rypebestanden etter en nedgang i bestanden nå er på vei opp igjen. Krogh er bekymret for hvordan en vindkraftutbygging i området vil påvirke disse bestandene. NVE vil her vise til kulepunkt under tema "Fugl" og "Andre dyrearter", hvor det står at det skal utarbeides en oversikt over dyrarter som kan bli vesentlig berørt av tiltaket, med fokus på rødlistede arter, ansvarsarter og jaktbare arter. Videre skal det vurderes hvordan tiltaket kan berøre viktige økologiske funksjonsområder for rødlistede arter.

Trond Telnes skriver at det må utarbeides en detaljert beskrivelse av faunaen og floraen i området. Rapport for fauna bør utarbeides av institusjon tilknyttet Norsk zoologisk forening, og rapporten for flora bør utarbeides av institusjon tilknyttet Norsk botanisk forening. NVE vil her vise til kulepunkt tre under tema "Prosess og metode", hvor NVE legger til grunn at utredningene gjennomføres av kompetente fagmiljøer.

Fylkeskommunen registrerer at tidligere utredningsprogram har hatt krav om utredning av ”kritisk truede, sterkt truede og sårbare arter”, og ber om at også ”nær truede” naturtyper og arter utredes på lik linje med andre rødlistede naturtyper og arter. DN presiserer at kartleggingen også bør omfatte fugl som bare bruker området eksempelvis til næringssøk, som rasteplass på trekk, eller som trekk-korridor. NVE vil her vise til tredje kulepunkt under tema ”Fugl”, hvor det står at det skal vurderes hvordan tiltaket kan påvirke kritisk truede, sterkt truede, sårbare, og nær truede arter gjennom forstyrrelser, områdets verdi som trekklokalitet, kollisjoner, elektrokusjon og redusert/forringet funksjonsområdet, jf. Norsk Rødliste (2010). For rødlistede arter skriver DN at det bør vurderes om andre eksisterende eller planlagte tiltak sammen med det planlagte vindkraftverket vil føre til konsekvenser for regionale/nasjonale bestander. NVE vil her vise til at det i utredningsprogrammet stilles krav om vurdering av samlet belastning. Dette skal gjøres gjennom en vurdering av om eksisterende eller planlagte inngrep i området kan påvirke forvaltningsmålene for de samme artene/naturtypene som vindkraftverket med infrastruktur kan ha virkninger for. DN ønsker videre at utredningsprogrammet stiller krav om et program for før- og etterundersøkelser. Etter NVEs vurdering vil dette bli tilstrekkelig ivaretatt gjennom syvende kulepunkt under kapittel om ”Prosess og metode”, hvor det står at forskningsresultater og erfaringer fra etablerte vindkraftverk i inn- og utland bør innhentes for å belyse virkninger og behovet for før – og etterundersøkelser for naturmangfold skal vurderes.

8.3 Inngrepsfrie naturområder (INON) og verneområder

Både DN og Fylkesmannen påpeker at Inngrepsfri natur (INON) må konsekvensutredes. Forum for Natur og Friluftsliv skriver at Seiskallåfjellet vindkraftverk, i Fylkesdelplan vindkraftverk 2009 – 2002, er vurdert til å være i stor konflikt med INON. FNF skriver at det er viktig at utredningen omfatter og avklarer hvilke visuelle virkninger, og landskapsmessige interesser som vil bli berørt. Ingolf Skivik-Hansen trekker frem viktigheten av å bevare uberørte naturområder både for bevaring av naturmangfold, ivaretagelse av urfolks rettigheter og rekreasjon.

NVE vil her vise til tema ”Inngrepsfrie naturområder og verneområder” hvor det står at tiltakets påvirkning på inngrepsfrie naturområder skal beskrives og at reduksjon av inngrepsfrie naturområder skal tall- og kartfestes.

8.4 Forurensning (støy, skyggekast og annen forurensning)

Når det gjelder mulige virkninger av støy fra vindturbinene, skriver Fylkesmannen at det bør gjennomføres støyberegninger med de ulike støysonene synliggjort i eget støykart. NVE vil her vise til kulepunkter under tema ”Støy” hvor det står at det skal vurderes hvordan vindkraftverket kan påvirke boliger og friluftsliv i området, hvordan vindskygge vil kunne påvirke støynivået, og at det skal utarbeides støysonekart som viser utbredelse av støy med medvind fra alle retninger.

8.5 Nærings- og samfunnsinteresser

8.5.1 Verdiskaping

Sørfjorden Velforening og Lokalutvalget i Sørfjorden skriver at det er viktig at utredningen viser hvilke positive virkninger vindkraftutbygging eventuelt vil tilføre Sørfjorden. Nordland fylkeskommune understreker at det i konsekvensutredningen er viktig å få synliggjort og belyst de direkte og indirekte positive virkningene en utbygging vil få, og ber om at det også redegjøres for hvilke skatteinntekter vindkraftverket vil gi kommunene. NVE vil her vise til tema "Verdiskaping", hvor det står at det skal beskrives hvordan tiltaket kan påvirke økonomien i berørt kommune, herunder sysselsetting og verdiskaping lokalt og regionalt. Videre vil NVE vise til første kulepunkt under tema "Prosess og metode", hvor det står at både positive og negative virkninger ved tiltaket skal belyses for beslutningsrelevante tema.

8.5.2 Reiseliv/ turisme

Trond Telnes skriver at det må vurderes fra nasjonalt hold om det er ønskelig med en utbygging i dette området. Han skriver videre at det er planlagt en utvidelse av Svartisen nasjonalpark, og at det er viktig for regionen å kartlegge mulighetene som området har innen turistnæringen. Tenles mener det bør vurderes om området rundt Svartisen og Polarsirkelen kan utnyttes bedre til turisme enn til vindkraft. Etter NVEs vurdering skal en konsekvensutredning utrede virkningene av en eventuell vindkraftutbygging, ikke en utredning av områdets potensial for videreutvikling av turisme. NVE vil videre vise til kulepunkt under tema "Reiseliv og turisme", hvor det står at reiselivsnæringen i området skal beskrives kortfattet og tiltakets mulige virkninger for reiseliv og turisme skal vurderes. Videre står det under "Fremgangsmåte" at vurderingene bør baseres på informasjon innhentet hos lokale, regionale og sentrale myndigheter, organisasjoner og reiselivsnæringen. I tillegg stilles det, i første kulepunkt under "vurdering av alternativer", krav om at det skal gis en kort beskrivelse av forventet utvikling i planområdet og tilgrensende områder dersom vindkraftverket ikke realiseres (0-alternativet).

8.5.3 Landbruk

Trond Telnes mener at det bør være en forutsetning at nedbygging av allerede opparbeidet jordbruksareal unngås. Han påpeker at området er svært spredt bebygd, og det vil være enkelt å unngå forringelse av allerede opparbeidet landbruksområder ved at tiltakshaver velger riktig trasé for anleggsvei og kai.

NVE vil her vise til kulepunkt under tema "Landskap", hvor det står at det skal gjøres en kortfattet beskrivelse av tiltakets eventuelle virkninger for jord- og skogbruk, herunder beite. Videre vil NVE vise til andre kulepunkt under kapittelet om "Prosess og metode", hvor det blant annet står at plantilpasninger, trasèjusteringer og/eller andre tiltak som kan redusere mulige virkninger skal vurderes.

8.5.4 Reindrift

Sametinget presiserer viktigheten av en utredning av anleggsperiodens ulemper for reindriftsnæringen. Reindriftsforvaltningen presiserer at topografien i distriktet er krevende, og i et enkelt område kan det derfor være få eller ingen alternativer til den tradisjonelle flyttleia. Dermed kan teknisk inngrep få store følger for driftsmønsteret. NVE vil her vise til fjerde kulepunkt under tema "Reindrift" hvor det står at det skal vurderes hvordan vindkraftverket kan påvirke reindriften i anleggs- og driftsfasen. Videre skriver Sametinget at det er viktig at konsekvensutredningene beskriver virkningene for reindriftens særområder. Reindriftsforvaltningen skriver at planområdet til Seiskallåfjellet i reindriftens arealbrukskart er definert som høstbeite 1, sommerbeite 1 og vårbeite 1. Det opplyses videre om at ny 132 kV linje vil berøre vår- og sommerbeite 1 innenfor distriktet. For Kvalhovudet vindkraftverk, skriver Reindriftsforvaltningen at området er definert i reindriftens arealbrukskart som vårbeite 1, høstbeite 1, sommerbeite 2 og høst vinterbeite 2, og at det må vurderes hvilke konsekvenser de ulike alternative nettilknytningene vil ha for reindriften. NVE vil her vise til "fremgangsmåte" under tema "Reindrift" hvor det står at utredningen skal gjøres på bakgrunn av eksisterende informasjon om beite-, kalvings-, liftingsområder, trekk- og flyttleier, bruksomfang mv. og eksisterende kunnskap om vindkraftverk/kraftledninger og reindrift, eventuelt supplert med befaringer.

Sametinget skriver at både Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk innebærer betydelige inngrep og vil påvirke både natur- og kulturmiljø. Sametinget kommer med en rekke forslag til punkter som bør tas med i de to utredningsprogrammene under tema reindrift, som etter NVEs vurdering blir tilstrekkelig ivaretatt gjennom utredningsprogrammet.

Reindriftsforvaltningen ber om at de praktiske virkningene av tiltakets innvirkning på driving av rein i området, herunder bruk av helikopter, beskrives. NVE vil her vise til fjerde kulepunkt under tema "Reindrift", hvor det står at det skal vurderes hvordan vindkraftverket i anleggs- og driftsfasen kan påvirke reindriftens bruk av området gjennom barrierevirkning, skremmel/støy og økt ferdsel. Videre ber Reindriftsforvaltningen om at risikoen for iskast utredes med tanke på sikkerheten for reindriftsutøverne som ferdes i området. Etter NVEs vurdering vil dette bli tilstrekkelig utredet gjennom femte kulepunkt under tema "Annen forurensning", hvor det står at sannsynlighet for ising og risikoen for iskast skal vurderes. Dersom ising vurderes som sannsynlig, skal aktuelle tiltak som kan redusere ising beskrives, og kostnadene ved avisingssystemer og sikkerhetstiltak oppgis.

Sametinget ber om at virkningene for tradisjonell utmarksbruk utredes, og at det legges særlig vekt på om den tradisjonelle bruken og høstingen kan fortsette som tidligere i de berørte områdene. Etter NVEs vurdering vil dette bli tilstrekkelig ivaretatt gjennom første, andre og fjerde kulepunkt under tema "Reindrift".

Reindriftsforvaltningen skriver at de samlede effektene av planer og tiltak innenfor reinbeitedistriktet må vurderes og at inngrepet må sees i sammenheng med andre arealinngrep i distriktet. Sametinget skriver at det må vurderes hvorvidt de samlede effekter av tidligere og konkret planlagte tiltak innenfor bruksområdene gir tilstrekkelig mulighet for fortsatt bruk av området. Reindriftsforvaltningen presiserer viktigheten av at det blir gjort en samlet vurdering av eksisterende og fremtidige tekniske inngrep i distriktet i en konsekvensutredning. NVE vil her vise til femte kulepunkt under tema

"Reindrift", hvor det står at eventuelle virkninger av det planlagte vindkraftverket skal sees i sammenheng med eventuelle andre planer om vindkraft innenfor reinbeitedistriktet. Både Reindrifftsforvaltningen og Sametinget presiserer at det er viktig at tradisjonell kunnskap om og bruk av området legges til grunn for vurderingene, og at det foretas aktive tiltak for å sikre involvering fra berørte samiske interesser og lokal samfunn i utrednings- og analysearbeidet. NVE vil her vise til "fremgangsmåte" under tema "Reindrift", hvor det står at reinbeitedistrikt/sidaer, reindrifftsforvaltningen og Sametinget skal kontaktes. Videre vil NVE vise til fjerde kulepunkt under "Prosess og metode", hvor NVE anbefaler at tiltakshaver under utredningsarbeidet oppretter en samrådsgruppe. NVE legger til grunn at lokale reindrifftsutøvere og eventuelt andre organisasjoner/ interessegrupper blir invitert til deltagelse i slike samrådsgrupper. Både Reindrifftsforvaltningen og Sametinget ber om at tiltak som kan virke avbøtende i forhold til planlagte inngrep, og som kan bidra til å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv, vurderes. Etter NVEs vurdering vil dette bli tilstrekkelig utredet gjennom andre kulepunkt i kapittel om Prosess og metode, hvor det blant annet står at plantilpasninger, trasèjusteringer og/eller andre tiltak som kan redusere mulige virkninger skal vurderes.

Advokat Geir Haugen skriver at det må stilles krav til at en aktiv reindrifftsutøver er med som utreder, og at det må stilles krav til konsesjonssøker at reinbeitedistriktene får anledning til å uttale seg om forslag til reindriftssakkyndige som skal stå for utredningen. Etter NVEs vurdering blir dette tilstrekkelig ivarettatt gjennom "Fremgangsmåte" under tema "Reindrift", hvor det blant annet står at reinbeitedistriktet/sidaer og reindrifftsforvaltningen skal kontaktes. I tillegg anbefaler NVE at tiltakshaver under utredningsarbeidet oppretter en samrådsgruppe hvor blant annet lokale reindrifftsutøvere blir invitert til å delta. Sametinget skriver også i sin høringsuttalelse at det må legges vekt på utreders kompetanse innen reindrift og samiske spørsmål, og det understrekes at det må benyttes en utredningsmetode som anerkjennes av reindriften. NVE og Sametinget omforent om at det skal anvendes anerkjent og etterprøvbart metodikk i utredningsarbeidet, og NVE vil her vise til kulepunkt femte kulepunkt under "Prosess og metode" hvor det blant annet anbefales at utrederne bruker Miljøverndepartementets veileder om konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven. Videre anbefaler NVE at det brukes standard metodikk, for eksempel DN's håndbøker og NVEs veiledere, der dette anses som relevant. NVE legger til grunn at utredningene gjennomføres av kompetente fagmiljøer.

Både Reindrifftsforvaltningen, Advokat Geir Haugen og Sametinget ber om at de samlede effektene av planer og tiltak innenfor reinbeitedistriktet vurderes, og mener at dette også innebærer at inngrepet må sees på i sammenheng med andre arealinngrep i distriktet. Haugen ber om at de samlede virkningene av tidligere og planlagte inngrep må kvantifiseres. Haugen foreslår at dette angis med hvor mange flere rein som kunne vært i reinbeitedistriktet foruten disse inngrepene. NVE mener at de kravene som settes i utredningsprogrammene vil kunne gi grunnlag for høringsinstansene til å komme med sine merknader til hvilke virkninger tiltaket eventuelt vil kunne ha for reindriften. NVE kan ikke slutte seg til Haugens forslag. Utredning av samlede virkninger har også blitt diskutert i konsultasjonsmøte mellom Sametinget og NVE den 29.11.2010, men det ble ikke oppnådd enighet mellom Sametinget og NVE om temaet. Når det gjelder en vurdering av samlede effekter av arealinngrep innenfor et

reinbeitedistrikt, vil NVE her vise til femte kulepunkt under tema "Reindrift", hvor det står at eventuelle virkninger ved det planlagte vindkraftverket skal sees i sammenheng med eventuelle andre planer om vindkraftverk i nærheten. Når det gjelder en vurdering av samlet belastning ved alle arealinngrep innenfor distriktet vil NVE her vise til deltemaet "Samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10" under "Naturmangfold" i utredningsprogrammet. Her stilles det krav om at det skal vurderes om eksisterende eller planlagte inngrep i området kan påvirke forvaltningsområdene for de samme arter/naturtyper som vindkraftverket kan ha virkninger for. Videre skal det vurderes om tilstanden og bestandsutviklingen til disse arter/naturtyper kan bli vesentlig berørt. Når konsekvensutredning og søknad for prosjektet eventuelt foreligger, vil NVE vurdere om utredning av samlede virkninger for andre temaer enn naturmiljø er beslutningsrelevant og eventuelt fremme krav om dette som tilleggsutredninger. Videre ønsker NVE å samarbeide med andre etater som fatter vedtak som kan medføre større arealinngrep, og vil ta initiativ ovenfor andre myndigheter til et pilotprosjekt for å kartlegge samtlige inngrep innenfor et utvalgt reinbeitedistrikt. Deretter kan det bli gjort en vurdering av om disse inngrepene har hatt en samlet virkning på beitegrunnlaget. NVE tenker at et slikt prosjekt først må utføres i liten skala, og behovet for slike vurderinger i andre saker deretter kan vurderes når resultater fra et pilotprosjekt foreligger. Når det gjelder kartlegging av allerede gjennomførte tiltak for å vurdere samlede virkninger og tålegrense mht til folkeretten, så kan ikke NVE se at det av folkeretten følger et krav om å kvantifisere samlede virkninger fra over 100 år tilbake, slik advokat Haugen anfører.

8.5.5 *Luftfart og kommunikasjonssystemer*

Luftfartstilsynet minner om at tiltakets konsekvenser for sivil luftfart skal utredes når det gjelder eventuelle konsekvenser for omkringliggende radaranlegg, navigasjonsanlegg og kommunikasjonsanlegg for luftfarten. Videre bes det om at det utredes hvorvidt Seiskallåfjellet eller Kvalhovudet vindkraftverk vil kunne påvirke inn- eller utflygingen for nærliggende lufthavner, eller utgjøre andre hindringer for luftfarten, spesielt for lavtopererende helikoptre og fly. NVE vil her vise til utredningspunkter under tema "Luftfart og kommunikasjonssystemer", hvor dette blir ivarettatt.

9 Annet

9.1 Grotter

NGF vil informere om at det er registrert kalkførende berggrunn like sør for toppen av Seiskallåfjellet. Det er ikke registrert grotter innenfor planområdene til Seiskallåfjellet eller Kvalhovudet vindkraftverk, men finnes mange ukjente grotter. NGF presiserer derfor at tiltaket vil kunne få virkninger for grotter i området. Videre skriver NGF at kartene som er vedlagt de to meldingene ikke er detaljerte nok til at de kan si om de planlagte overføringsledningene berører kjente grotter, men noen av ledningene går gjennom områder med kalkstein hvor det kan forekomme grotter. NGF skriver at de ønsker at eventuelle nye større overføringsledninger bygges i eksisterende ledningstraseer, ved at

gamle ledninger rustes opp. Videre ber NGF om at grotter og karst tas med i utredningsprogrammet, og at denne utredningen gjøres både på selve anleggsområdet på Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk og i aktuelle traseer for veier og overføringsledninger som bygges i tilknytning til anlegget.

NVE konstaterer at det ikke er registrert grotter i områdene på nåværende tidspunkt. NVE vil her vise til andre kulepunkt under tema "Forholdet til andre planer", hvor det står at tiltakets virkninger for områder som er vernet eller planlagt vernet etter blant annet kulturminneloven og naturmangfoldloven skal vurderes og det skal beskrives hvordan tiltaket eventuelt kan påvirke verneformålet. Etter NVEs vurdering vil områdenes betydning for grotter komme frem i en slik vurdering, dersom det forekommer eksisterende vern eller planer om vern. Med bakgrunn i ovennevnte vil NVE ikke på nåværende stadium pålegge tiltakshaver å utrede områdenes potensial for grotter og karst, men vil eventuelt vurdere dette senere i prosessen. NVE vil her presisere at dersom det ikke foreligger et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag har NVE når som helst muligheten til å pålegge tiltakshaver ytterligere utredninger.

9.2 Utredningskrav som ikke er tatt med i konsekvensutredningsprogrammet

Noen høringsinstanser har i sine uttalelser fremmet utredningskrav som NVE ikke finner beslutningsrelevante. Noen har også fremmet utredningskrav som NVE mener det ikke er nødvendig å stille fordi fremlagt problemstilling etter NVEs vurdering fanges opp av et mer generelt formulert utredningskrav i utredningsprogrammet.

Det ble gjennomført konsultasjonsmøtet med Sametinget for bl.a. Seiskallåfjellet og Kvalhovudet vindkraftverk 29.11.2010. Sametinget og NVE ble under konsultasjonsmøtet og i påfølgende e-postkorrespondanse ikke enige om følgende punkter:

Reintall

Sametinget ber om at det fremkommer i konsekvensutredninger/vurderinger i hvilken grad det planlagte inngrepet medfører konsekvenser for reindrifta, både mht om reintallet må reduseres og/eller antall utøvere må reduseres. NVE mener at de kravene som settes i utredningsprogrammene vil kunne gi grunnlag for høringsinstansene å komme med sine merknader til hvilke virkninger tiltaket evt. vil kunne ha for reindriften. NVE kan ikke slutte oss til Sametingets forslag. Sametinget er ikke enig i NVEs vurdering av at reintall blir et ansvar for høringspartene alene. Det ble ikke enighet mellom Sametinget og NVE om temaet.

§ 9-undersøkelser

Sametinget skriver i sine høringsuttalelser at undersøkelsesplikten ang. § 9 i kulturminneloven må kunne anses som oppfylt før de kan godkjenne det omsøkte tiltaket. Sametinget er videre av den oppfatning at undersøkelsesplikten bør oppfylles før konsesjonsvedtak fattes. NVE viste til at dette kravet er diskutert under tidligere konsultasjoner med Sametinget, og Sametinget og NVE er omforent med at det ikke er enighet om når § 9-undersøkelser skal gjennomføres.

Tradisjonell kunnskap

Sametinget ytret under konsultasjonsmøtet ønske om at forholdet til ”tradisjonell kunnskap” ble implementert under ”Prosess og metode” i utredningsprogrammene. Sametinget oversendte i etterkant av møtet sitt forslag til utredningskrav, som en del av konsultasjonen. Det foreslåtte kravet forutsetter bl.a. at ”tradisjonell kunnskap skal vektlegges på lik linje med moderne forskning”. NVE er ikke enige med Sametinget i at tradisjonell forskning skal utredes og vektlegges på en slik måte at det sidestilles med forskningsresultater. NVE mener de krav som stilles i KU-programmene, sammen med NVEs forslag om nytt krav ”Konsekvensutredningen skal ta utgangspunkt i foreliggende kunnskap og nødvendig oppdatering av denne” vil være dekkende for å få beskrevet forholdet til tradisjonell kunnskap i utredningene.

Sametinget påpeker i e-post til NVE av 8.3.2011 at når det gjelder forholdet til tradisjonell kunnskap, aktive tiltak for å sikre involvering fra berørte samiske interesser og vurdering av særskilte tiltak for å sikre næringsgrunnlaget, så burde dette i teorien dekket opp av de mer generelle formuleringene i utredningsprogrammene. Sametinget mener likevel at dette burde presiseres under ”Prosess og metode” slik de har foreslått. Dette fordi at det etter deres syn er fare for at samiske interesser ellers ikke blir godt nok ivarettatt i praksis.

Sametinget og NVE ble ikke enige om å implementere Sametingets forslag til utredningskrav.